

REACTIES OP CONCEPTRAPPORT 'AANPAK CORONACRISIS - DEEL 2: SEPTEMBER 2020 – JULI 2021'

Leeswijzer: De vierde en vijfde kolom geven de *letterlijke* tekst weer van de reactie van inzagepartijen. In de laatste kolom staat een toelichting van de Onderzoeksraad voor Veiligheid op de wijze van verwerken van de reacties van partijen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
1	Ministerie van OCW	1.1	"Zorgpersoneel ... teststraat."	De voorrang was voor het onderwijspersoneel in het po en vo, niet alleen leraren. Specifiek was de voorrangprocedure bedoeld om lesuitval zoveel mogelijk te voorkomen, dus voor medewerkers die nodig zijn voor de continuïteit van het onderwijsproces. De schoolleider bepaalt om wie het gaat. Zie ook het servicedocument voor funderend onderwijs, bv de versie van 12 oktober 2020.	Ja	Correctie overgenomen.
2	Ministerie van OCW	1.3	"Het gehele ... praktijkonderwijs."	De termen 'leerlingen die speciale aandacht nodig hebben' en 'praktijkonderwijs' kloppen niet en wekken een verkeerde indruk, namelijk dat het speciaal onderwijs en het PRO als geheel open mochten blijven. Zoals het wordt omschreven op pagina 180, regels 17-18, klopt het beter: "onder andere kwetsbare kinderen, examenleerlingen en kinderen met één ouder in een cruciaal beroep".	Deels	De termen 'leerlingen die speciale aandacht nodig hebben' en 'praktijkonderwijs' zijn letterlijk door de premier uitgesproken op 14 december 2020. Aangezien het hier een opsomming vanuit de persconferentie betreft, zijn deze termen niet aangepast. Een voetnoot is toegevoegd om dit te verduidelijken. In die voetnoot staat een opsomming van uitzonderingen die ook is aangehouden in het hoofdstuk over scholensluiting.
3	Ministerie van OCW	4.3	"VWS ... groepen."	In deze paragraaf mist het besluit van het kabinet van medio april 2021 om voorrang te verlenen aan zo'n 15.000 extra personen, waaronder olympische sporters, bewoners in een GGZ-instelling, leden van de ME en medewerkers (en familieleden) van consulaten en ambassades. Dit was weliswaar een beperkte groep, maar deze uitbreiding heeft in de onderwijssector tot veel ophef geleid. Zie ook Stand van Zakenbrief VWS van 13 april 2021, pag. 51-52.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
4	Ministerie van OCW	7.4.2	"De afwezigheid ... de afwezigheid."	In deze zin moet: 'een bewijs' 'geen bewijs' zijn. "De afwezigheid van bewijs is immers nog GEEN bewijs voor de afwezigheid."	Ja	Correctie overgenomen.
5	Ministerie van OCW	8.1	"Het kabinet ... beroepen."	Hier mist een groep: het praktijkonderwijs was ook uitgezonderd.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.
6	Ministerie van OCW	8.1	"... kinderen van ouders of onder de hoede van verzorgers die werken in cruciale beroepen."	Zoals het er staat, is het niet onjuist. Maar deze formulering leidde wel eens tot onduidelijkheid of dat één ouder/verzorger een cruciaal beroep voldoende was, of dat beide ouders/verzorgers een cruciaal beroep moesten hebben. Vanuit de Rijksoverheid was de lijn dat één ouder/verzorger met een cruciaal beroep voldoende was om aanspraak te maken op de noodopvang.	Ja	De tekst is ter verduidelijking aangevuld met suggestie uit de reactie.
7	Ministerie van OCW	8.2.2	"Het kabinet ... heeft."	Hier mist een groep: het praktijkonderwijs was ook uitgezonderd. (zie opm bij paragraaf 8/8.1).	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
8	Ministerie van OCW	8.2.2	"Tijdens ... gemaakt."	Het klopt niet dat tijdens de eerste scholensluiting beide ouders een cruciaal beroep moesten hebben. Op 18 maart 2020 heeft OCW hierover in een Corona-onderwijsbulletin naar sociale partners gecommuniceerd: "Om onduidelijkheid weg te nemen: het gaat hier om kinderen van wie één van de ouders een vitaal beroep heeft, en er hoeft geen werkgeversverklaring te worden overlegd."	Ja	Correctie overgenomen.
9	Ministerie van OCW	8.2.4	"Wanneer ... partners."	Het was niet zo dat het hele onderwijsveld geen prijs stelde op de protocollen. Sommigen wilden dit wel, anderen niet. Het is in ieder geval niet zo dat OCW hierin een andere mening had dan alle sociale partners. Wel was het zo dat bij twijfel OCW de voorzichtige kant koos: beter teveel informatie dan te weinig.	Ja	Correctie overgenomen.
10	Ministerie van OCW	8.2.4	"Gedurende ... werkten."	Zie eerdere opmerking bij para. 8.2.2 (regelnummers 18-20).	Ja	Correctie overgenomen.
11	Ministerie van OCW	8.2.4	"Het voortgezet ... dicht."	Dat klopt niet. Ook voor het voortgezet onderwijs gold al tijdens de eerste scholensluiting dat kwetsbare kinderen naar de noodopvang konden.	Ja	Correctie overgenomen.
12	Ministerie van OCW	8.2.4	"Dit komt ... noodopvang."	Zie eerdere opmerking bij para. 8.2.2 (regelnummers 18-20).	Ja	Correctie overgenomen.
13	Ministerie van OCW	8.2.6	"Het voortgezet ... metermaatregel."	Hier mist het woord 'gedeeltelijk' (het voortgezet onderwijs ging gedeeltelijk open, tekst herhalen conform inleiding van hoofdstuk 8).	Ja	De tekst is aangevuld de met suggestie uit de inzagereactie.
14	Ministerie van OCW	8.5.2	"Naar ... kinderen."	OCW heeft dat onderzoek al in het voorjaar van 2020 uitgezet om dat inzicht te verkrijgen. Toen dit eind oktober speelde, is het in een factsheet aangeleverd bij NCTV.	Ja	Op basis van de inzagereactie is een toevoeging gedaan aan de bestaande tekst.
15	Ministerie van OCW	8.5.2	"Het Rijk ... servicedocumenten."	Het is niet zo dat de protocollen pas gemaakt werden bij de tweede scholensluiting. De protocollen zijn er gekomen toen bij het einde van de eerste lockdown in het voorjaar van 2020 besloten werd dat alle sectoren zelf protocollen moesten maken.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie. Dit heeft ook geleid tot een aanpassing van de tekst in paragraaf 8.2.4.
16	Ministerie van OCW	8.5.3	"Ook ... partijen."	Met het NP Onderwijs, afgekondigd in februari 2021, heeft het kabinet een programma ingesteld om de effecten van corona op het onderwijs te herstellen. Als onderdeel van het NP Onderwijs is ook een uitgebreide monitoring opgezet. In deze monitoring wordt er gekeken naar de implementatie van het programma, naar de resultaten van het programma en ook naar de effecten van specifieke interventies. Deze monitoring wordt halfjaarlijks gepubliceerd in voortgangsrapportages en wordt, wat betreft de resultaten, gevoed door verschillende onderzoeken, die OCW onder andere door ResearchNed laat uitvoeren. Ook data van Cito en NCO wordt hiervoor gebruikt. In oktober 2021 is de eerste voortgangsrapportage gepubliceerd. Met deze rapportage werd een beeld geschetst van de stand van zaken van de leerprestaties en sociaal-emotionele ontwikkeling in augustus 2021, het resultaat van 1 jaar corona. Daarmee heeft het kabinet de neveneffecten op onderwijs van de schoolsluitingen in beeld gebracht. Na oktober 2021 is er nog een schoolsluiting geweest, de impact hiervan zien we dan ook terug in de voortgangsrapportage van april 2022 (tweede voortgangsrapportage) en verwachten we ook te zien in november 2022 (derde voortgangsrapportage). Zo blijven we ook de effecten monitoren.	Ja	Naar aanleiding van deze reactie is het rapport in de paragrafen 8.5.3, 8.5.4 en 8.6 op meerdere plekken aangepast om het opstarten van deze monitor een plek te geven in het rapport. Ook de tekst in het blauwe blok over het Nationaal Programma Onderwijs in paragraaf 8.2.6 is aangepast ter verwerking van deze inzagereactie.
17	Ministerie van OCW	8.5.4	"Door ... soepeler."	De heropening was in februari 2021, niet in januari 2021.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
18	Veiligheidsberaad	1.5	Om de avondklok ook te kunnen handhaven als de zomertijd op 28 maart is ingegaan en het langer licht zal blijven, begint de avondklok vanaf 31 maart niet meer om 21.00 uur maar om 22.00 uur. Het Veiligheidsberaad heeft dit zo aan het kabinet geadviseerd.	Nuancering: Het Veiligheidsberaad steunt het voorstel van de minister voor het verschuiven van de avondklok. Het lijkt nu alsof het Veiligheidsberaad hierop proactief heeft geadviseerd. Dat is niet het geval.	Ja	Correctie overgenomen.
19	Veiligheidsberaad	7.2.6	Ook daar vragen sommige leden om duidelijkheid, maar zij stellen ook dat het juridisch niet mogelijk is om mondkapjes voor langere tijd te verplichten op basis van een noodverordening.	Incorrect: niet de leden van het Veiligheidsberaad stellen dit, maar minister Grapperhaus.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
20	Veiligheidsberaad	7.5.2	Op 12 oktober vraagt ook het Veiligheidsberaad om een verplichting.	Nuancering: Het Veiligheidsberaad heeft vragen gesteld over het voorliggende maatregelenpakket. Waarbij één van de 27 vragen van de leden van het Veiligheidsberaad betrekking had op de mondkapjesplicht. Het staat hier dus te stellig.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
21	Veiligheidsberaad	9.2.2	Op 1 februari 2021 roept het Veiligheidsberaad het kabinet op om mocht de avondklok beëindigd worden,...	Nuancering: staat hier stelliger dan in het verslag. Adviseert is hier meer op zijn plaats. De oproep was gericht om te komen met een heldere boodschap.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
22	Veiligheidsberaad	9.6.1	Het Veiligheidsberaad en de Nationale Politie adviseren verlenging om 'jojobeleid', het afschaffen en kort daarop weer opnieuw invoeren van de avondklok, te voorkomen.	Nuancering: Veiligheidsberaad heeft niet geadviseerd tot verlenging van de avondklok, maar heeft als advies meegegeven dat mocht het kabinet besluiten om de avondklok te beëindigen, dan is het een 'no go' om de klok over enkele weken wederom af te kondigen. (Zie het verslag Veiligheidsberaad van 1 februari 2021.)	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
23	Veiligheidsberaad	Bijlage C	De bevoegdheden van de burgemeester gaan bij de opschaling naar GRIP-4 grotendeels over naar de voorzitter van de veiligheidsregio.	Correctie: in plaats van bij opschaling naar GRIP 4 moet staan, bij het in werking stellen van artikel 39 Wvr. In de volksmond wordt het begrip GRIP-4 hiervoor vaak gebruikt, maar dit is geen landelijk vastgelegd instrumentarium.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
24	Gezondheidsraad	2.3.2	De taak van de Gezondheidsraad staat beschreven in de Kaderwet Adviescolleges (art. 8, juncto art. 22 Gezondheidswet). De taak omvat 'het adviseren van ministers en de beide Kamers der Staten-Generaal over vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg)onderzoek.'	Hier is art. 22 Gw onvolledig geparafraseerd. Juiste wetstekst: <i>De Gezondheidsraad heeft tot taak Onze Ministers en de beide kamers der Staten-Generaal voor te lichten over de stand der wetenschap ten aanzien van vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg)onderzoek door middel van het uitbrengen van rapporten.</i> Er is een essentieel deel weggelaten: "over de stand van de wetenschap". Dat is van belang waar de OVV de wettelijke taak van de Gezondheidsraad (o.i. onjuist) beoordeelt, zie commentaar bij pag. 58, 100, 101, 102 en 236.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
25	Gezondheidsraad	2.3.2	In de commissies zitten ook waarnemers van ministeries en deskundigen met specifieke, niet binnen de overheid beschikbare kennis.	Onjuist. Dit moet zijn:deskundigen met specifieke, niet buiten de overheid beschikbare kennis. Bron: Reglement van Orde GR artikel 3 lid 5, en conform Kw artikel 19. Toelichting: ivm de onafhankelijkheid benoemt de raad geen werknemers van de overheid als commissielid. Alleen wanneer specifieke kennis alleen binnen de overheid beschikbaar is (bijvoorbeeld de epidemiologische monitoring door het RIVM), wordt een dergelijke deskundige geraadpleegd.	Ja	Correctie is overgenomen.
26	Gezondheidsraad	2.3.2	Op 4 juni.....naar de Gezondheidsraad	De adviesvraag heeft het datumstempel 4 juni 2020 maar is door de Gezondheidsraad pas ontvangen op 18 juni 2020 (Bron: email met adviesvraag in bijlage, van xxx@minvws.nl aan yyy@gr.nl dd 18 juni 2020 om 15:07 uur). [e-mailadressen geanonimiseerd vanwege privacyredenen, OvV]	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
27	Gezondheidsraad	2.3.3	Het advies....bewoners of patiënten	Het Gezondheidsraad heeft niet de hier genoemde 4 categorieën op éénzelfde manier benoemd als "aandacht behoeven". Het advies heeft nadrukkelijk onderbouwd dat in <i>Strategie 1</i> de ouderen (van oud naar jong) en mensen met bepaalde ernstige aandoeningen als eersten in aanmerking zouden komen voor vaccinatie. Mantelzorgers zijn in geheel andere context genoemd, namelijk in die uitzonderingssituatie dat bepaalde personen met hoog risico zelf om <i>medische redenen</i> niet gevaccineerd kunnen worden, bijvoorbeeld omdat een vaccin <i>gecontraïndiceerd</i> is of wanneer blijkt dat vaccinatie bij deze groepen <i>niet werkzaam</i> is. Daar adviseert de commissie indirecte bescherming na te streven door vaccinatie aan te bieden aan zorgmedewerkers en mantelzorgers die een verhoogd risico lopen hen te besmetten (Advies 2020-23, par. 6.1.1). Dat advies ziet dus specifiek op medische uitzonderingsgevallen, niet op mantelzorg of zorgmedewerkers in het algemeen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
28	Gezondheidsraad	2.3.3	Deze strategie sluit volgens de Gezondheidsraad ook aan bij twee van de algemene doelstellingen van het kabinet (...)	Eenzelfde zin staat op pag. 105 regel 19-21 in een beschouwing over de Ministerraad en het voorstel van de minister van VWS. Het lijkt erop dat deze zin ten onrechte gekopieerd is naar een beschouwing over de Gezondheidsraad op pag. 60. De Gezondheidsraad spreekt nergens in het advies van doelstellingen van het kabinet, en adviseert onafhankelijk. De medisch-inhoudelijke en ethische afwegingen die ten grondslag liggen aan het advies staan samengevat in Advies 2020-23, par. 6.2.1. Of het GR-advies na verschijnen wel of niet overeenkomt met doelstellingen van het kabinet is een conclusie die aan de OVV is. De frasering "volgens de Gezondheidsraad" is onjuist, de Gezondheidsraad heeft daar nooit uitspraak over gedaan, en heeft zich in de onafhankelijke advisering nooit gebaseerd op een eventuele doelstelling van het kabinet.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
29	Gezondheidsraad	2.3.5	Het Janssen-vaccin krijgt op 17 maart 2021 een positief advies van de Gezondheidsraad, met het advies om deze in te zetten bij ouderen vanaf 60 jaar.	Dat is niet juist, de GR heeft in dat advies geen leeftijdsbeperking aangegeven. Vanwege het al eerder onderbouwde belang om ouderen en mensen met een hoog medisch risico het eerst te vaccineren, adviseerde de Gezondheidsraad het vaccin <u>eerst</u> in te zetten bij ouderen vanaf 60 jaar <u>en enkele hoogrisicogroepen</u> . Adviestekst 2021/13, par. 4.2.1: <i>Hoewel het vaccineren van ouderen al enige tijd gaande is en het vaccineren ook steeds sneller gaat, is een groot deel van hen nog niet gevaccineerd. De commissie adviseert dan ook het Ad26.COV2.S-vaccin in te zetten bij ouderen vanaf 60 jaar en te vaccineren van oud naar jong, totdat iedereen in deze groep de mogelijkheid heeft gehad zich te laten vaccineren. Dit geldt ook voor patiëntgroepen met een hoog risico. Zij zouden mogelijk ook eerder gevaccineerd kunnen worden door inzet van het Ad26.COV2.S-vaccin.</i> <i>Hoog-risicopatiënten voor wie dit vaccin geschikt is, zijn:</i> <ul style="list-style-type: none"> • mensen met het syndroom van Down; • patiënten met neurologische aandoeningen waardoor de ademhaling gecompromitteerd is; • mensen met morbide obesitas (BMI>40). <i>Wanneer alle ouderen en hoog-risicopatiënten zijn gevaccineerd, zal de commissie opnieuw beoordelen hoe het Ad26.COV2.S-vaccin het beste kan worden ingezet. Vanwege het gegeven dat vaccinatie met het Ad26.COV2.S-vaccin uit slechts één dosis bestaat, denkt de commissie aan inzet bij moeilijk te bereiken groepen, zoals bijvoorbeeld dak- en thuislozen, arbeidsmigranten of asielzoekers.</i>	Ja	Correctie is overgenomen.
30	Gezondheidsraad	2.4.2	Op 2 april 2021 neemt de minister van VWS het advies van de Gezondheidsraad over om het vaccin alleen nog in te zetten bij mensen van 60 jaar en ouder [312].	Dat is onjuist, De minister heeft op 2 april zelf een voorlopig besluit genomen (Kamerbrief PDC19-242021, 2 april), op 6 april advies gevraagd aan de Gezondheidsraad, heeft dat advies op 8 april ontvangen, en op 8 april overgenomen (Kamerbrief 1006164-PDC19, 8 april). Het advies van de Gezondheidsraad is de volgende dag openbaar gepubliceerd (Advies 2021-17, 9 april 2021). Bron 312 ziet dan ook niet op een advies van de Gezondheidsraad.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
31	Gezondheidsraad	4.2.2	De officiële adviesaanvraag..... Commissie Vaccinaties.	De adviesvraag heeft het datumstempel 4 juni 2020 maar is door de Gezondheidsraad pas ontvangen op 18 juni 2020 (Bron: email met adviesvraag in bijlage, van xxx@minvws.nl aan yyy@gr.nl dd 18 juni 2020 om 15:07 uur). [e-mailadressen geanonimiseerd vanwege privacyredenen, OvV]	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
32	Gezondheidsraad	4.2.2	De Commissie Vaccinaties komt begin september 2020 voor het eerst bijeen.	Dat is strikt genomen niet juist. De commissie was op 18 juni 2020 bijeen op het moment dat, tijdens de vergadering, de adviesvraag werd ontvangen (zie commentaar hierboven). In die vergadering is een aantal aspecten van het advies kort besproken. Zie verder commentaar bij Start adviestraject, pag. 113.	Deels	Deze passage gaat over de eerste inhoudelijke vergadering van de Commissie Vaccinaties. De tekst is in lijn met de inzage-reactie hierop verduidelijkt.
33	Gezondheidsraad	4.2.3	De Gezondheidsraad adviseert vanuit de eigen taakopvatting niet over uitvoeringskwesties. Hoewel de Gezondheidsraad in zijn advisering rekening houdt met of de adviezen uitvoerbaar zijn, is het meewegen van de wijze waarop de adviezen tot uitvoering gebracht kunnen worden geen onderdeel van de advieslijn.	Dat is onjuist, de Gezondheidsraad bepaalt niet zelf wat zijn taakopvatting is. De gezondheidswet geeft de taak aan. Zie commentaar bij pag. 58 (kader), waar een essentieel deel van art. 22 Gw is weggelaten. De wettelijke taak is te adviseren over de stand van de wetenschap. Die is dan nader te interpreteren, maar dat de stand van de wetenschap het uitgangspunt is, laat gezien de wettelijke formulering weinig ruimte.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
34	Gezondheidsraad	4.2.3	Op dat moment is al bekend dat het ministerie van VWS omwille van logistieke en technische redenen ervoor kiest het BioNTech/Pfizer-vaccin alleen in te zetten bij zorgmedewerkers van verpleeghuizen en kleinschalige woonvormen en niet meer bij de bewoners van deze instellingen, zoals VWS eerst voorzag. ^{459,460}	Hier wordt gesuggereerd dat het MinVWS al had definitief besloten over de inzet, en daarmee over de prioritering en doelgroepen van vaccins, voordat er een advies van de Gezondheidsraad was. De OVV dient zich te realiseren dat BioNTech/Pfizer op dat moment het enige door EMA goedgekeurde vaccin was. Deze zin suggereert derhalve dat er volgens de OVV een definitief besluit was van MinVWS om bewoners van instellingen NIET te vaccineren (met het enige beschikbare vaccin). Dat is en was de Gezondheidsraad niet bekend. Het wordt ook niet onderbouwd door de voetnoten: Voetnoot 459 lijkt onjuist: Kamerstukken II 2020/2021, 25 295, nr. 283. Dit is een Motie Jetten van 22 april 2020 over financiële steun dd 22 april 2020. Deze heeft niets te maken met vaccins in december 2021.	Ja	De tekst en voetnoot zijn aangepast in lijn met de inzagereactie.
35	Gezondheidsraad	4.2.3	De leden van de Medische Commissie Aspecten van COVID-19 zijn zich bewust van de logistieke uitdagingen waar het ministerie van VWS en het RIVM, als regievoerder op de uitvoering, voor staan. Desondanks weegt de Gezondheidsraad deze uitvoeringsaspecten niet mee en laat zich primair leiden door de medisch wetenschappelijke inzichten die er op dat moment zijn.	Dat is onjuist. Uit het transcript van de vergadering (23-12-2020) blijkt dat de commissie de uitvoeringsaspecten zeer zwaar gewogen heeft, maar uiteindelijk tot de conclusie komt dat de door VWS/RIVM voorgenomen uitvoering tot grote gezondheidsschade zou leiden, en dat volgens de Raad de sterfte onder kwetsbare ouderen zwaarder moest wegen dan ongemak in de uitvoering. Zie overigens ook commentaar bij pag. 58 en pag. 100: de wettelijke taak van de Gezondheidsraad is te adviseren over de stand van wetenschap. De OVV suggereert dat het <u>onmogelijk</u> zou zijn ouderen in instellingen met BioNTech/Pfizer te vaccineren. Dat is onjuist, zoals ook gebleken uit andere landen waar dit wel gebeurde, en later ook in Nederland. Wel leken VWS/RIVM op dat moment de praktische inspanningen om de vaccins naar de instellingen te distribueren zo groot te vinden dat ze zich voornamen om <u>niet</u> de meest kwetsbare groepen het eerst te vaccineren, maar andere, gemakkelijker bereikbare groepen, met een veel lager risico op ernstige ziekte of sterfte. In de vergadering van 23 december heeft de commissie die twee aspecten uitvoering (transcript vergadering pag. 2 t/m 20) besproken, en geconcludeerd dat de gezondheidsschade door niet eerst de kwetsbare groepen te vaccineren zeer groot zou zijn, en dat dit moest opwegen tegen extra inspanningen in de distributie van vaccins naar instellingen, of van transport van de ouderen naar priklocaties. De waarnemers van VWS en RIVM in die vergadering konden zich daar klaarblijkelijk vinden; zij hebben in de vergadering juist gevraagd om een duidelijke 'redeneerlijn' en 'hoofdstrategie' (transcript vergadering 23-12-2020 pag. 7 en pag. 16) vanuit medisch-inhoudelijk oogpunt, casu quo de prioritering van kwetsbare ouderen in instellingen. Zij vroegen dus nadrukkelijk niet om aanpassingen van het advies omwille van uitvoeringsaspecten. .../..	Deels	In lijn met de inzagereactie is de zin dat de Gezondheidsraad zich niet bezighoudt met uitvoeringsaspecten verwijderd, omdat deze zin de indruk wekt dat de Gezondheidsraad in het geheel geen rekening houdt met uitvoeringsaspecten. Daarnaast zijn de overwegingen van de Gezondheidsraad in zijn advisering aangevuld en verduidelijkt.
36	Gezondheidsraad	4.2.3	(vervolg)	De commissie heeft in de vergadering ook benoemd dat het voorgenomen plan van VWS/RIVM om – in afwijking van het Gezondheidsraadsadvies – eerst medewerkers van instellingen te vaccineren, kennelijk gebaseerd was op een (onjuiste) aanname van VWS/RIVM dat het vaccin de transmissie zou tegengaan, terwijl de commissie waarschuwde daar niet op te rekenen (advies 2020-23), en dat zonder transmissie-effect de vaccinatie van medewerkers geen bescherming zou bieden aan kwetsbaren (transcript vergadering 23-12-2020 pag. 8). Immers, in dat geval verspreiden gevaccineerde medewerkers toch onbelemmerd het virus in de instellingen, en zijn de niet-gevaccineerde bewoners maximaal kwetsbaar. Later is inderdaad gebleken dat het effect op transmissie zeer beperkt was, en het bezwaar van de commissie tegen prioriteren van instellingsmedewerkers dus terecht. .../..	Deels	Zie toelichting bij inzagereactie 35.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
37	Gezondheidsraad	4.2.3	(vervolg)	Er is dus geenszins sprake van een "niet meewegen van uitvoeringsaspecten", maar juist een uitgebreid meewegen van de uitvoeringsaspecten, leidend tot een conclusie die (in de ogen van de commissie) onaanvaardbare gezondheidsschade voorkomt door te blijven aandringen op inzet van de schaarse vaccins voor de meest kwetsbare ouderen, in plaats van voor instellingsmedewerkers. Dat was op dat moment de stand van de wetenschap, en deze is tot op heden juist gebleken. De commissie heeft juist in haar advies oplossingen aangedragen voor de uitvoeringsaspecten, en schrijft: <i>Door het vaccineren van ouderen vanaf 60 jaar met het BNT162b2-vaccin wordt de meeste gezondheidswinst behaald en wordt daarnaast de toestroom van COVID-19-patiënten naar de ziekenhuizen tegengegaan, wat de druk op de zorg zal verminderen. (...) Vanwege de kwaliteitsborging en praktische overwegingen zal het BNT162b2-vaccin vooral ingezet worden op centrale vaccinatielocaties. De commissie adviseert om ouderen zo veel mogelijk naar deze locaties te laten komen, ondanks de logistieke implicaties die dit met zich meebrengt. Voor verpleeghuisbewoners en anderen die niet naar centrale locatie kunnen komen, adviseert de commissie te zoeken naar logistieke oplossingen. (Advies 2020-29, 24 december 2020, par. 4.2.1)</i>	Deels	Zie toelichting bij inzagereactie 35.
38	Gezondheidsraad	4.2.3	(als) de besluitvormende partij (...) op stel en sprong wijzigingen moet doorvoeren.	Hier draait de OVV de zaken om. Op 19 november (advies 2020-23) had de Gezondheidsraad geadviseerd de meest kwetsbare ouderen eerst te vaccineren. Op 24 december (advies 2020-29) adviseert de Gezondheidsraad hetzelfde. Dat de overheid in de tussentijd tegen de adviezen van de Gezondheidsraad in een geitenpaadje had gezocht om het advies over prioriteren van kwetsbare ouderen niet uit te voeren, betekent niet dat zij "op stel en sprong wijzigingen moest doorvoeren" door toedoen van de Gezondheidsraad.	Deels	De tekst leek te suggereren dat er een een-op-een-relatie bestaat tussen een wetenschappelijk advies en problemen die ontstaan in de uitvoering, terwijl daartussen besluitvorming plaatsvindt. De tekst is verhelderd in lijn met de inzagereactie.
39	Gezondheidsraad	4.2.3	Ook tijdens het adviestraject rond de vaccinatie van kinderen tussen de 12 en 17 jaar blijft de Gezondheidsraad dicht bij zijn taakopvatting. (...). Desondanks besluit het adviescollege eerst met een advies te komen dat zich richt op de vaccinatie van kinderen met een medisch risico en van kinderen met kwetsbare gezinsleden.	Zie hierboven: er is niet zozeer sprake van een eigen "taakopvatting", als wel van een wettelijke taakomschrijving. Dat de stand van de wetenschap het uitgangspunt is, laat gezien de wettelijke formulering (Gw art. 22) weinig ruimte. Deze paragraaf is bovendien een onjuiste weergave van de afwegingen van de Gezondheidsraad. Dit is niet in overeenstemming met de beraadslagingen van de commissie, zoals vastgelegd in het transcript van de vergadering (voetnoot 462). In deze vergadering zijn de uitvoeringskwesaties en de afweging om een advies voor alle kinderen 12-17j te geven versus eerst voor de kinderen met medisch risico uitgebreid besproken (transcript vergadering 3 juni '21 pag. 4 t/m 9). Er speelde in het geheel geen kwestie van wetenschappelijke taakopvatting versus wens van de maatschappij of uitvoering, zoals de OVV ten onrechte suggereert. De afweging van de commissie was dat er enerzijds een urgente wens van de maatschappij en een medische noodzaak was om kinderen met een medisch risico te beschermen, en het anderzijds nog volstrekt onzeker was of de 'gezonde' kinderen überhaupt gevaccineerd moesten worden. Voor deze kinderen waren er op dat moment belangrijke argumenten dat de nut-risicoverhouding ongunstig zou kunnen uitvallen, en dat er dus geen positief vaccinatie-advies zou gaan komen. Dit medische dilemma wordt geïllustreerd aan de hand van twee gebeurtenissen die (nota bene) <i>tijdens</i> de commissievergadering plaatsvonden (vastgelegd in transcript vergadering 3 juni '21, o.a. pag. 14-22 en pag. 23, 31): .../..	Deels	De tekst leek te suggereren dat er sprake is van een eigen taakopvatting van de Gezondheidsraad. De tekst is hierop in lijn met de inzagereactie aangepast. Het argument blijft wel behouden dat tijdens de vergadering de wens is meegegeven dat er een compleet advies zou worden uitgebracht door de Gezondheidsraad dat over alle kinderen gaat, en dat de Gezondheidsraad hier vanuit medisch-wetenschappelijk oogpunt niet aan kon voldoen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
40	Gezondheidsraad	4.2.3	(vervolg)	<p>(1) Tijdens de commissievergadering werd door een Kamermeerderheid (D66, CDA, PvdA, GroenLinks, CU, Volt, DENK, BBB, JA21, Van Haga, BIJ1 en Den Haan) in een motie aangedrongen om jongeren vanaf twaalf jaar met een medische indicatie/ de griepvrijgroep zo snel mogelijk uit te nodigen voor volledige vaccinatie. Later tijdens de commissievergadering kwam bericht dat de motie was aangenomen. Eerder was in de technische briefing van de Tweede Kamer op 2 juni dit verzoek aan de voorzitter van de Gezondheidsraad al dringend verwoord (Paternotte, D66; transcript Kamercommissie VWS 2 juni '21).</p> <p>(2) Tijdens de commissievergadering kwamen berichten binnen dat in Israël een causaal verband tussen vaccinatie en myocarditis bij jonge mensen werd aangemerkt, waardoor besloten was het vaccin niet toe te staan voor kinderen. Er was dus sprake van nieuwe, veranderende informatie over bijwerkingen met potentieel grote gevolgen voor kinderen, internationaal leidend tot het heroverweging van het vaccineren van kinderen.</p> <p>De commissie moest dus een afweging maken tussen het uitstellen van de duidelijk geïndiceerde vaccinatie van kinderen met een medisch risico, waarop maatschappelijk en politiek met spoed werd aangedrongen, en het risico om gezonde kinderen, waarvoor geen spoedeisende medische noodzaak was, bloot te stellen aan zojuist gesignaleerde levensbedreigende bijwerkingen, waardoor in andere landen de vaccinatie van kinderen werd stopgezet of heroverwogen. Uit de uitvoerige discussie in de commissie (transcript vergadering 3 juni '21 pag. 4 t/m 46), in aanwezigheid van waarnemers van VWS en deskundigen van RIVM, zijn uitvoeringsaspecten uitgebreid meegewogen (transcript o.a. pag. 4 t/m 9 en pag. 45), en is een zorgvuldig besluit genomen om de veiligheid van zowel gezonde kinderen als van kinderen met medisch risico maximaal te beschermen. Met een 'beperkte taakopvatting' van de Gezondheidsraad, zoals de OVV stelt, heeft dat niets van doen.</p>	Deels	Zie toelichting bij inzagereactie 39.
41	Gezondheidsraad	4.2.3	Het spanningsveld tussen...VWS dit advies overneemt	<p>De OVV creëert hier ten onrechte een probleem tussen wetenschappelijke advisering en uitvoering. Op 2 april heeft de minister op grond van nieuwe, levensbedreigende bijwerkingen besloten om uit voorzorg niet te vaccineren met AstraZeneca bij mensen onder de 60 jaar (Kamerbrief 2 april). Op 6 april heeft hij hierover advies gevraagd aan de Gezondheidsraad, op 7 april heeft EMA hierover gerapporteerd, en op 8 april heeft de Gezondheidsraad naar aanleiding van de EMA-rapportage geadviseerd om inderdaad het vaccin wegens ernstige potentiële bijwerkingen niet meer in te zetten onder de 60 jaar, zoals door de minister op 2 april al voorlopig was besloten (Kamerbrief 1006164-PDC19, 8 april). Er was dus een collectieve reactie van minister, CBG, EMA en Gezondheidsraad op een acute gevaarlijke situatie, waarbij alle partijen in dezelfde richting concludeerden en de minister op 2 april al besloten had. Dit heeft niets met wetenschappelijke advisering te maken, maar met het afweren van een acuut gevaar voor de volksgezondheid. Er was daardoor een spanningsveld tussen <u>besluitvorming</u> en uitvoering, niet tussen <u>wetenschappelijke advisering</u> en uitvoering.</p> <p>Deze stelling is ook in lijnrecht strijd met de conclusie van de OVV op pag. 250 regel 14-17, dat de advisering en besluitvorming "getuigde van een zorgvuldige afweging in het belang van vaccinveiligheid".</p> <p>Of vervolgens, na deze "zorgvuldige afweging in het belang van vaccinveiligheid", in de uitvoering adequaat is ingespeeld op het besluit de voorradige mRNA vaccins in te zetten in plaats van AstraZeneca voor deze doelgroep, is ter beoordeling aan de OVV. Maar dat is geen vraag van "wetenschappelijke advisering".</p>	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
42	Gezondheidsraad	4.2.3	Ook wanneer de Gezondheidsraad.....lastig hanteerbaar is	Het advies om het Janssenvaccin niet meer in te zetten was gebaseerd op dezelfde ernstige bijwerking als bij AstraZeneca, en op de modellering door de Gezondheidsraad dat de bescherming van de bevolking zonder Janssen tenminste even groot zou zijn, maar met minder risico's (Advies 2021-28, 2 juni 2021). De Gezondheidsraad heeft geen urgentie en geen tijdpad voor de uitvoering geadviseerd, laat staan "binnen één nacht". Het is een politieke beslissing geweest van de minister om zijn uitvoeringsbesluit vervolgens per direct in te laten gaan. De Gezondheidsraad heeft dat niet geadviseerd, evenmin was er wetenschappelijk urgentie voor, en dit kan dus niet als spanningsveld tussen wetenschap en uitvoering aan de Gezondheidsraad worden toegeschreven. Volgens de minister zijn op 11 juni 2021 de afspraken voor vaccinatie met Janssen ook niet afgezegd door VWS (Kamerbrief 2377776-1010919-PDC19, 11 juni 2021), anders dan de OVV suggereert. Bovendien heeft de minister in dezelfde kamerbrief aangekondigd – tegen advies van de Gezondheidsraad – mensen de vrije keuze voor het Janssenvaccin te laten, resulterend in de "Dansen met Janssen" campagne (zie pag. 127). Ook dat is in tegenspraak met de stelling van de OVV dat het advies Janssen niet meer in te zetten binnen één nacht "moest" worden uitgevoerd op instigatie van de Gezondheidsraad.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
43	Gezondheidsraad	4.2.4	De studies waarop het advies gebaseerd is, dateren voor het grootste deel van voor september 2020.	Dit is een onjuiste interpretatie van de principes van wetenschappelijke advisering, zie commentaar bij Pag. 113, regel 11-12.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
44	Gezondheidsraad	4.2.4	Het adviescollege heeft zich niet laten leiden door uitvoeringskwesties in zijn adviezen. Dit levert tijdens de coronacrisis een spanningsveld op voor VWS wanneer het de adviezen over wil nemen, maar de uitvoerende partijen hier niet op kunnen inspelen of hun uitvoeringsplannen op korte termijn aan moeten passen.	Dit is niet juist, zie ook voorgaande punten en de opmerking over wettelijke taakomschrijving van de Gezondheidsraad. De Gezondheidsraad heeft steeds uitvoeringskwesties meegewogen, en steeds een zorgvuldige afweging gemaakt tussen uitvoeringsvoordelen en volksgezondheid. In bovengenoemde voorbeelden is deze afweging uiteindelijk uitgevallen ten behoeve van een duidelijk gezondheidsvoordeel. Er zijn andere voorbeelden waarbij de Gezondheidsraad juist de uitvoeringsaspecten zwaarder liet wegen, bijvoorbeeld de inzet van het Janssenvaccin voor daklozen en arbeidsmigranten, en de advisering tegen de (door de minister voorgestelde) vrije vaccinkeuze (voor beide zie vergaderverslag van 17 mei 2021).	Deels	In lijn met de inzagereactie is de tekst zodanig gewijzigd dat duidelijker naar voren komt dat sprake is van een wettelijke taak van waaruit de Gezondheidsraad adviseert. Het argument dat de Gezondheidsraad op sommige momenten uitvoeringsaspecten zwaarder liet wegen is niet overgenomen.
45	Gezondheidsraad	4.4.1	Zo krijgen van de 100 mensen die in de trials het BioNTech/Pfizer-vaccin ontvangen, er na besmetting met het virus 95 geen ziekteverschijnselen en 5 alleen milde symptomen. De onderzoeken rond het Moderna-vaccin laten een werkzaamheid van 94,1 procent zien.	Deze definitie van werkzaamheid van vaccins is onjuist. De werkzaamheid (vaccine efficacy, VE) is geen percentage van het aantal gevaccineerden, maar een percentage van het aantal ongevaccineerden die de ziekte hebben gekregen. Dus: Vergeleken met 100 mensen die ziek werden en in de trials een placebo hadden gekregen (c.q. ongevaccineerd waren), kregen er in dezelfde trial 5 mensen ziekteverschijnselen in de groep die het BioNTech/Pfizer vaccin had ontvangen. Oftewel: het vaccin reduceerde de kans om ziek te worden met 95%. Dat is iets anders dan dat 5% van de gevaccineerden ziek zou worden, zoals de OVV stelt.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
46	Gezondheidsraad	4.5	Vanuit die kennis is het opvallend dat in het adviestraject rond het basisadvies de verantwoordelijke commissie pas drie maanden na de adviesaanvraag van VWS voor het eerst bijeenkomt. (...) Dit roept de vraag op of de commissie niet eerder in gereed stelling gebracht had kunnen worden.	<p>Deze conclusie is onjuist. Op de datum dat de adviesaanvraag daadwerkelijk werd ontvangen, 18 juni 2020, vond in de commissievergadering een korte eerste gedachtenvorming plaats (notulen 18 juni 2020 in uw bezit).</p> <p>Een wetenschappelijk adviestraject begint met het verzamelen, interpreteren en beschrijven van de wetenschappelijke evidence, niet met een vergadering. De OVV beschrijft dat zelf op pag. 59 (kader): <i>“De secretaris(sen) van een commissie bereiden de werkzaamheden van de commissie praktisch en inhoudelijk voor. Zij bereiden het plan van aanpak van adviezen voor, adviseren over de samenstelling van de commissies, voeren het literatuuronderzoek uit, nemen interviews af en stellen discussienotities en conceptadviezen voor commissies op.”</i></p> <p>Uit stukken van de vergadering op 3 september blijkt dat ten behoeve van de adviesvraag een zeer grote hoeveelheid wetenschappelijk werk is verricht tussen juni en eind augustus. Zonder deze wetenschappelijke analyses is een plenaire commissievergadering niet zinvol. Op 25 augustus zijn onderstaande stukken verspreid, die door de secretarissen en geraadpleegd deskundigen (RIVM) zijn geproduceerd tussen juni en eind augustus, waaronder:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wetenschappelijke analyse van de epidemiologie en ziektelast van COVID-19 (stuk 43.4.1 Discussiedocument ziektelast COVID-19, gedateerd 25 augustus 2020, 14 pagina's), 2. Wetenschappelijke analyse van o.a. transmissie, infectie, ziektelast, risicofactoren, immunologische afweer, werking van potentiële vaccins, in ontwikkeling zijnde vaccins, werkzaamheid van experimentele COVID vaccins, potentiële doelgroepen, en stand van zaken bij buitenlandse adviesraden (stuk 43.4.2 Concept basisdocument COVID-19, gedateerd 19 augustus 2020, 84 pagina's) 3. Discussiedocument over prioritering bij pandemieën (vergaderstuk 43.5.1, gedateerd 25 augustus 2020, 7 pagina's) <p>.../..</p>	Deels	De tekst is in lijn met de inzageactie aangepast om recht te doen aan hetgeen in de zomermaanden door de Gezondheidsraad is gedaan. De OvV blijft bij het standpunt dat in september 2020 een voorlopig advies gegeven had kunnen worden over bijvoorbeeld de ethische en juridische aspecten van het vaccineren in tijden van schaarste. In september 2020 was er, afgaande op het basisadvies, ruime kennis voorhanden over de ziektelast en algemene principes bij grootschalige vaccinatie. Deze kennis had later aangevuld kunnen worden met inzichten op basis van specifieke studies over de vaccins die na september 2020 verschenen.
47	Gezondheidsraad	4.5	(vervolg)	<p>De hoeveelheid werk die in de 4 maanden voorafgaand aan genoemde commissievergadering is verricht wordt onderbouwd door de volgende stukken:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Op 21 april 2020 heeft Gezondheidsraad een interne notitie "Eerste notitie Vaccinatie SARS-CoV2.docx" opgesteld, met inhoudelijke voorbereiding van een mogelijk adviestraject. 2. Op 4 mei 2020 heeft de Gezondheidsraad, vooruitlopend op een adviesvraag, een globale aanpak en organisatie vastgelegd (voorstel aanpak adviesvraag passieve en actieve immunisatie 040520.docx) 3. Op 29 juni verzonden de wetenschappelijk secretarissen een uitgebreid door hen samengesteld overzicht van afwegingen over prioritering bij eerdere uitbraken. (Notitie prioritering bij actieve en passieve immunisatie Sars-CoV-2.docx) 4. Op 4 augustus 2020 hebben de wetenschappelijk secretarissen verslag uitgebracht van hun activiteiten, met een meer gedetailleerde tijdsplanning van het adviesproces, en een overzicht van wetenschappelijke stukken die in voorbereiding waren voor de plenaire vergadering van 3 september (verkorte planning advies prioritering Vaccinatie COVID-19 200804.docx) <p>De suggestie van de OVV dat pas op 3 september begonnen werd met de advisering is dus aantoonbaar onjuist. Een plenaire vergaderdatum is niet het begin, maar een onderdeel van het adviesproces.</p>	Deels	Zie toelichting bij inzageactie 46.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
48	Gezondheidsraad	4.5	De studies waarop het uiteindelijke basisadvies is gebaseerd, dateren voor het grootste gedeelte van voor september 2020. Dit roept de vraag op....	Deze stelling (herhaald op Pag. 102, regel 18-19 en pag. 237, regel 2-6) is suggestief en geeft zowel de methodologie van wetenschap als het adviesproces onjuist weer. Het gaat er in de wetenschap niet om wanneer "het grootste gedeelte" is gepubliceerd. Wetenschap is immers per definitie gebaseerd op een accumulatie van eerdere kennis en inzichten. Het gaat er om of ook de nieuwste inzichten zijn verwerkt. Dat was het geval, met verwerking van: <ul style="list-style-type: none"> - de CBS data tot oktober (ref. 18), - de ziekenhuisdata tot 28 oktober (ref. 19), - RIVM data tot 27 oktober (ref. 87), - actuele trialgegevens tot november (refs. 29, 33, 36, 43, 46, 48, 53, 54, 58, 59), - WHO gegevens tot november (refs. 40, 75). De stelling van de OVV is behalve methodologisch dus ook inhoudelijk aantoonbaar onjuist.	Deels	Zie toelichting bij inzagereactie 46.
49	Gezondheidsraad	5.5.4	Op 2 april 2021 neemt de minister van VWS het advies van de Gezondheidsraad over om het vaccin alleen nog in te zetten bij mensen van 60 jaar en ouder.	Dat is onjuist, zie opmerking bij pag. 64. De minister heeft op 2 april zelf een besluit genomen het vaccin niet meer in te zetten onder de 60 jaar (Kamerbrief PDC19-242021, 2 april), heeft op 6 april advies gevraagd aan de Gezondheidsraad, en heeft dat advies op 8 april ontvangen en overgenomen (Kamerbrief 1006164-PDC19, 8 april).	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
50	Gezondheidsraad	10.2	Kortweg: de Gezondheidsraad adviseert over een scala aan thema's die verband houden met gezondheid. Maar deze ruimte wordt ingeperkt in een reglement van orde, waarin staat dat de stand van wetenschap steeds het uitgangspunt voor advisering moet zijn en waarin uitvoeringsaspecten van beleid expliciet uitgesloten worden. Heel nadrukkelijk stelt het reglement dat de afweging die nodig is voor beleidsbeslissingen, aan regering en parlement is.	Dit is volstrekt onjuist. Geen van de zaken die de OVV in regel 6-10 zegt te citeren uit het Reglement van Orde (RvO) van de Gezondheidsraad, is terug te vinden in dat RvO. De taak van de Gezondheidsraad is scherp omschreven in de Gezondheidswet art. 22: <i>De Gezondheidsraad heeft tot taak Onze Ministers en de beide kamers der Staten-Generaal voor te lichten over de stand der wetenschap ten aanzien van vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg) onderzoek door middel van het uitbrengen van rapporten.</i> Dezelfde taakomschrijving uit Gw art.22 is overgenomen in het RvO (Art. 2 lid 2 en lid 6). Over uitvoeringsaspecten of beleidsbeslissingen is niets vermeld in het RvO. De OVV suggereert hier opnieuw dat de Gezondheidsraad zelf zijn taakomschrijving zou hebben ingeperkt (quod non). Die taakomschrijving is in de wet vastgelegd en nergens ingeperkt in het RvO.	Ja	Deze passage berustte op een misverstand. Naar aanleiding van de reactie is deze passage aangepast.
51	Gezondheidsraad	10.2	De eerste vergadering van de commissie Vaccinaties van de Gezondheidsraad over het uit te brengen advies vindt begin september plaats.	Dit is niet juist, zie commentaar bij pag. 99 regel 13-14.	Deels	De tekst is in lijn met de reactie aangepast om recht te doen aan hetgeen in de zomermaanden door de Gezondheidsraad is gedaan.
52	Gezondheidsraad	10.2	Regel 2-6: Het valt de Onderzoeksraad op dat het merendeel van de wetenschappelijke peer-reviewed artikelen waar de Gezondheidsraad zich op baseert vóór september 2020 is gepubliceerd. Vanuit die optiek is het opvallend dat de Gezondheidsraad niet eerder dan november 2020 een voorlopig advies uitbrengt.	Dit is een onjuiste interpretatie van de methodologie van wetenschap en van wetenschappelijke advisering, zie commentaar bij Pag. 113, regel 11-12.	Nee	Zie toelichting bij inzagereactie 46.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
53	Gezondheidsraad	10.2	In de zomerperiode vindt nog geen vergadering van de commissie plaats. Het roept de vraag op of een eerdere start tot een eerder advies had kunnen leiden.	De stelling is suggestief en inhoudelijk onjuist: de onderliggende stukken tonen dat voorbereiding voor dit advies begon in april 2020, en dat de grootste hoeveelheid wetenschappelijk werk door de Raad werd verricht in juni-augustus 2020. Zie commentaar bij pag. 113 regel 7-13. Een plenaire vergadering is een late stap in de integratie van wetenschappelijk werk door de Raad, niet een beginpunt.	Ja	De tekst is in lijn met de inzagereactie aangepast en verhelderd.
54	Gezondheidsraad	10.2	Tegelijkertijd geeft die aanpak de besluitvormers en partijen in de uitvoering weinig houvast om te anticiperen op veranderende omstandigheden en onzekerheden over de tijdstippen waarop welke vaccins in welke hoeveelheden beschikbaar zijn.	De strekking van deze stelling van de OVV is onduidelijk, en de gevolgtrekking is onjuist. De Gezondheidsraad heeft in zijn advisering steeds de actuele gegevens en prognoses over beschikbaarheid en goedkeuring van vaccins meegenomen, en geadviseerd met blik op de toekomst. Voorbeelden bij uitstek zijn daarvan de modelleringen van verschillende scenario's over de beperking van AstraZeneca (advies 2021-17) en inzet van AstraZeneca (advies 2021-24) en van Janssen (advies 2021-28) in het licht van de leveringen, voorraden, en nut/risico verhoudingen. De hier door OVV genoemde praktische informatie over bestellingen, leveringen en voorraden ligt echter bij VWS en RIVM. Daarmee zijn besluitvormers (VWS) en uitvoerders (RIVM) bij uitstek op de hoogte van "veranderende omstandigheden en onzekerheden over de tijdstippen waarop welke vaccins in welke hoeveelheden beschikbaar zijn". Daarin heeft de Gezondheidsraad geen gedetailleerd inzicht, en dat valt ook niet binnen het werkgebied van een adviesraad. De Gezondheidsraad heeft in zijn adviezen steeds aangegeven welke verschillende merken vaccins bruikbaar en uitwisselbaar waren voor de verschillende doelgroepen – en juist vanwege de leveringsonzekerheid nooit geadviseerd één bepaald merk vaccin te gebruiken.	Deels	De tekst is verhelderd om een beter onderscheid te maken tussen de generieke adviezen over vaccinatievulgorde en de specifieke adviezen over de eigenschappen van de verschillende vaccins.
55	Gezondheidsraad	10.2	De Gezondheidsraad ziet het niet als zijn taak om op basis van de wetenschappelijke stand van zaken te anticiperen op ontwikkelingen en scenario's. Dat laatste is wel gewenst in een crisissituatie, maar past niet bij de werkwijze en het karakter van de Gezondheidsraad. Het adviesorgaan geeft wel aan de ontwikkelingen nauwlettend te volgen en indien daar aanleiding voor is opnieuw te adviseren. Voor een organisatie die een belangrijke rol heeft in de crisisaanpak is dit een smalle uitleg van de eigen taakomschrijving. Daarin worden vooruitkijkende en signalerende adviezen voor beleidsadvisering wel als optie genoemd.	Het is uit het rapport niet duidelijk waar de OVV deze conclusie op baseert, en het is ook inhoudelijk onjuist. De Gezondheidsraad ziet het juist tot zijn taak om te anticiperen op ontwikkelingen, en vooruitkijkende en signalerende adviezen te geven. Dat gebeurt in diverse vaste signaleringscommissies, in samenwerking met COGEM, in het Centrum voor Ethiek en Gezondheid, en in de verschillende vaste en tijdelijke commissies. Ook ten aanzien van COVID-19: bijvoorbeeld de signalerende bundel Ethiek ten tijde van Corona (december 2020), de mogelijke toepassingen van vaccinatie- en toegangsbewijzen (adviezen 2021-02 en 2021-03), de langetermijneffecten van COVID-19 (advies 2022-04), de mentale gevolgen van COVID-19 (advies 2022-05). In de door OVV beschreven adviezen valt de signalerende beschrijving van de te verwachte ontwikkelingen van vaccins op (advies 2020-23). Ook de stelling dat geen scenario's worden beschreven is onjuist. Het basisadvies 2020-23 is gebaseerd op 3 scenario's. Het advies over de veranderende inzet van de vectorvaccins (advies 2021-28) gaat uit van verschillende scenario's. Het toepassingskader voor revaccinaties (advies 2022-09) is volledig gebaseerd op verschillende toekomstscenario's. Als de OVV bedoelt dat de Gezondheidsraad – na het scenario-advies 2020-23 – verder in 2021 geen als-dan opties in de vaccinatie-adviezen heeft gegeven, dan is dat juist. Dat was ook niet mogelijk, omdat de kennis over de ziekte, het beloop van de pandemie, de ontwikkeling van vaccins, de werkzaamheid en werkingsduur van de vaccins in de praktijk en nieuwe bijwerkingen alle volstrekt onvoorspelbaar waren. Daarbij is ook gebleken dat kleine verschillen (in bijvoorbeeld de in de praktijk gebleken werkzaamheid, of beschermingsgraad van de bevolking) grote impact hebben op het beloop, en moeten leiden tot wetenschappelijke heroverweging en aanpassing van het programma. Voorbeelden daarvan zijn de modelleringen leidend tot andere inzet van AstraZeneca (advies 2021-17 en 2021-24) en van Janssen (advies 2021-28). .../..	Deels	In lijn met inzagereactie 56 is deze passage aangepast, waarbij is verduidelijkt hoe het adviseren tijdens crises zich verhoudt tot de reguliere situatie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
56	Gezondheidsraad	10.2	(vervolg)	Met een dergelijk groot aantal onzekere variabelen is het voor de commissie onmogelijk gebleken om scenario's of als-dan adviezen te maken, of de ontwikkelingen van de wetenschap verder dan enkele weken vooruit te voorzien. Nieuwe advisering is dan de enige optie, zoals ook steeds gebeurd is. Dat geldt overigens in gelijke mate voor andere beleidsterreinen, zoals voorspellen van duur van een lockdown en afschaling of herinvoer van maatregelen. Begin 2022 is voor het eerst de onzekerheid over bovengenoemde variabelen zoveel kleiner geworden, dat het mogelijk en verantwoord was om een scenario- of als-dan advies te geven over de Covidvaccinatie: het Toepassingskader revaccinaties tegen COVID-19 (advies 2022-09, 25 maart 2022). De conclusie van de OVV dat de Gezondheidsraad dit niet als zijn taak zou zien is dus aantoonbaar onjuist.	Deels	Zie toelichting bij inzagereactie 55.
57	Gezondheidsraad	10.2	In die context valt het de Onderzoeksraad op dat de Gezondheidsraad in de adviezen niet het belang van een homogene vaccinatiegraad benoemt. Naast de mate van bescherming die het vaccin op individueel niveau biedt, is effectiviteit van een vaccin op populatieniveau ook afhankelijk van een voldoende homogene vaccinatiegraad binnen de samenleving. Homogeniteit voorkomt dat het virus gedijt op plekken waar de samenleving door een lage vaccinatiegraad minder goed beschermd is. Het bereiken van homogeniteit is een wezenlijk onderdeel van strategieën om infectieziekten te bestrijden.	Deze redenering van de OVV is zowel medisch-inhoudelijk als procedureel volstrekt onjuist. Uit medisch-epidemiologisch oogpunt is een hoge, homogene vaccinatiegraad met name van belang bij de doelstelling een virus in de bevolking uit te roeien, zoals bij pokken of polio, of bij lokale uitbraken ondanks reeds bestaande groepsimmunitet, zoals mazelen. Dat kan alleen bij vaccins die de verspreiding van het virus voorkomen. Bij een vaccin dat slechts in beperkte mate transmissie voorkomt, zoals bij SARS-CoV2, is dat onmogelijk. De in regel 43-44 genoemde theorie van de OVV is daarom voor deze ziekte onjuist en misplaatst. Het is onduidelijk waarom de OVV hier in het slothoofdstuk een eigen, onjuiste medische theorie lanceert. De Gezondheidsraad heeft steeds benadrukt dat een zo hoog mogelijke vaccinatiegraad van belang is voor alle volwassenen, en met name in kwetsbare doelgroepen. De medisch-ethische aspecten van rechtvaardigheid en prioritering van kwetsbare groepen zijn uitgebreid besproken in het basisadvies 2020-23. Ook procedureel is de redenering van de OVV onjuist, waar gesuggereerd wordt dat de Gezondheidsraad zich zou moeten bezighouden met de publieksvoorlichting rond vaccinaties of de uitvoering van het programma en implementatie in de wijken. Dat zijn bij uitstek overheidstaken, primair belegd bij het RIVM. Dat geldt voor het gehele Rijksvaccinatieprogramma, waar de Gezondheidsraad adviseert over de medisch-inhoudelijke en ethische aspecten en de RIVM zorgdraagt voor publiekscommunicatie en uitvoering, en dat is bij de COVID-19-vaccinatie niet anders. De suggestie in deze paragraaf is ook geheel in tegenspraak met de beschrijving van de verantwoordelijkheden door de OVV op pag. 255-257 en op pag.263 regel 9 t/m 16, en pag. 271 regel 18-23.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
58	Gezondheidsraad	10.2	De Gezondheidsraad richt zich primair op het individuele aspect	Dat is aantoonbaar onjuist. Het zal de OVV duidelijk zijn dat COVID-19 een belangrijk volksgezondheidsprobleem is, en dat adviseren over een programmatisch vaccinatie-aanbod zich bij uitstek richt op de volksgezondheid. Dat is niet een "individueel aspect". Dat het vaccin, zoals ieder geneesmiddel, werkt bij degene die het gebruikt en niet bij een omstander, betekent niet dat de Gezondheidsraad zich "primair op het individuele aspect" richt. Het vaccin beschermt nu eenmaal de ontvanger tegen ernstige ziekte en sterfte. De alternatieve vaccinatiestrategieën om verspreiding te voorkomen of maatschappelijke ontwrichting tegen te gaan zijn uitgebreid besproken in basisadvies 2020-23 en de daaropvolgende adviezen, maar voor dit virus onmogelijk gebleken. Adviescolleges in alle andere landen zijn tot dezelfde advisering en prioritering gekomen, hetgeen de werkwijze en conclusies van de Gezondheidsraad onderbouwt. De Gezondheidsraad richt zich conform zijn wettelijke opdracht bij uitstek op de volksgezondheid, een niet op individuele aspecten.	Ja	Opmerkingen verwerkt.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
59	Gezondheidsraad	10.3	Chronisch zieken die zich kwetsbaar voelen maar niet tot de groep met specifieke ernstige aandoeningen behoren vallen buiten de definitie van 'kwetsbaren; en krijgen geen voorrang in de uitrol van vaccinaties. Daarmee voelt een aanzienlijke groep kwetsbare mensen zich achtergesteld.	Wat de OVV hiermee suggereert is niet duidelijk. Is dit een kwalificatie over de juistheid van het vaccinatieprogramma, of een beschrijving van sentiment in de bevolking? Zie verder het commentaar bij pag. 240 regel 46 en pag. 241 regel 1-2.	Nee	Door de verwijzing naar gesprekken met betrokkenen die over deze mensen spreken is duidelijk dat hier sprake is van een weergave van het sentiment en geen kwalificatie over de juistheid van het vaccinatieprogramma.
60	Gezondheidsraad	10.3	Uit gesprekken met betrokkenen blijkt dat patiënten met chronische aandoeningen tal van ziektebeelden en kwetsbaarheden kunnen hebben die onvoldoende zijn afgedekt door de opsomming in het basisadvies van de Gezondheidsraad.	<p>De OVV suggereert hiermee dat de definities en advisering van de Gezondheidsraad uit gezondheidskundig oogpunt onjuist of incompleet zouden zijn. Dat is niet door de feiten onderbouwd.</p> <p>De raad heeft in het basisadvies 2020-23 uitgebreid beschreven op welke gronden van rechtvaardigheid en utiliteit vaccins zouden kunnen worden geprioriteerd in een situatie van extreme schaarste. De medisch-inhoudelijke aspecten daarvan – casu quo de kans op ernstige ziekte of sterfte door COVID-19 – zijn gebaseerd op de internationale wetenschappelijke gegevens, zoals in detail beschreven in adviezen 2020-23 en 2021-04. Deze gegevens, en daarmee de medische definitie van 'kwetsbaren' voor COVID-19, zijn in het najaar van 2021 en voorjaar 2022 door de Raad geherevalueerd (adviezen 2021-37, 2022-09) en nog steeds juist gebleken.</p> <p>Er zijn medisch-wetenschappelijk derhalve geen aanwijzingen dat chronisch zieken die buiten de definities van de Gezondheidsraad of de FMS-werkgroep <i>COVID-vaccinatie bij ernstige immunodeficiëntievallen</i> achtergesteld zouden zijn bij de prioritering ten tijde van schaarste. Ook in andere landen zijn deze groepen gedefinieerd conform het Gezondheidsraadadvies.</p> <p>De keuze van de overheid om bij schaarste te prioriteren op basis van voorkómen van ernstige ziekte en schaarste is daarmee juist ingevuld, evenals de omschrijving van groepen door de Gezondheidsraad. Of de overheid ook keuzen had kunnen maken om te prioriteren op basis van andere gevoelens of meningen in de bevolking is ter beoordeling aan de OVV, maar dat zou ten koste gegaan zijn van ernstige ziekte en sterfte onder mensen met een verhoogd medisch risico, zoals internationaal wetenschappelijk onderbouwd.</p>	Ja	De tekst beoogt niet te suggereren dat definities en advisering vanuit gezondheidskundig oogpunt onjuist of incompleet zijn, maar wil aangeven dat het aantal mensen dat zich kwetsbaar voelt groter is dan de benoemde risicogroepen. De passage is hierop verhelderd.
61	Gezondheidsraad	11	Het advies van de Gezondheidsraad over de prikpaauze in verband met bijwerkingen met AstraZeneca is door de minister van VWS nauwkeurig gewogen en beargumenteerd en getuigde van een zorgvuldige afweging in het belang van vaccinveiligheid.	De Gezondheidsraad adviseerde niet over de prikpaauze, maar over de aanpassing van het vaccinatieprogramma in verband met bijwerkingen. Zie commentaar bij pag. 64 regel 27-29.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met inzage-reactie.
62	Gezondheidsraad	11	Beschermen van kwetsbaren selectief. Net als in de eerste onderzoeksperiode was het beschermen van kwetsbaren een van de strategische doelstellingen van het kabinet.	Wanneer de OVV hiermee doelt op de keuze voor prioritering van de vaccins, dan is dat gebaseerd op de definitie van medische risicogroepen door de Gezondheidsraad, conform de internationale medische gegevens, zoals door de OVV zelf beschreven op pag. 107-108 (kader). Medisch gezien is dat niet selectief, maar inclusief en alomvattend, naar de stand van de medisch-wetenschappelijke kennis van dat moment.	Deels	De conclusie doelt niet op de keuze voor prioritering van de vaccins. Het beschrijft dat het begrip kwetsbaren door verschillende partijen verschillend is gebruikt, waardoor verschillende beelden ontstonden. Dit is verduidelijkt door de titel van de conclusie aan te passen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
63	Gezondheidsraad	11	Een aanzienlijke groep medische kwetsbare mensen voldeed niet aan de in de vaccinatievolgorde gehanteerde definitie.	Zie ook commentaar bij pag. 241-242. De omschrijving van groepen met een verhoogde kans op ernstige ziekte en sterfte door COVID-19 door de Gezondheidsraad en FMS-werkgroep is internationaal wetenschappelijk onderbouwd, en ook bij wetenschappelijke herevaluatie eind 2021 en voorjaar 2022 juist gebleken. De OVV suggereert hier anders, op basis van algemene gevoelens of meningen in de bevolking, en in tegenspraak met de wetenschappelijke en medische feiten.	Deels	Zoals toegelicht in paragraaf 4.3.3 maakt de Gezondheidsraad onderscheid tussen patiënten met een hoog medisch risico en overige medische risicogroepen. Deze conclusie beschrijft niet zozeer de adviezen van de Gezondheidsraad, maar primair het gevolg van gemaakte keuzes voor een deel van de mensen met een lager medisch risico. Zij voelden zich achtergesteld. De tekst is daarop verduidelijkt.
64	Ministerie van AZ	1.3	minister van Medische Zorg en Sport	moet zijn: minister voor Medische Zorg	Ja	Correctie overgenomen.
65	Ministerie van AZ	1.6	minister van Medische Zorg en Sport	Zie eerder	Ja	Correctie overgenomen.
66	Ministerie van AZ	1.6	Daarvan was 6,4 miljard onrechtmatig	De formulering in het aangehaalde AR-rapport is iets preciezer en spreekt van "fouten <u>en onzekerheden</u> inzake de rechtmatigheid" (p. 14). Suggestie om in de formulering bij de AR aan te sluiten.	Ja	De tekst is aangevuld met suggestie uit de reactie.
67	Ministerie van AZ	7.2.3	'torentjesoverleg'	Het 'torentjesoverleg' is een begrip dat wij niet (meer) hanteren. In een vorig kabinet was het torentjesoverleg een overleg met de coalitiefracties. Voor het overleg tussen de direct bij COVID-19 betrokken bewindspersonen werd en wordt het begrip 'Bewindspersonenoverleg (BWO) Corona' gebruikt.	Nee	In de betreffende periode werd dit overleg in het spraakgebruik nog vaak aangeduid met het Torentjesoverleg. Daarom is aangesloten bij de op dat moment gangbare term voor dit overleg. Dit is ook in lijn met de terminologie die in het eerste deelrapport gebezigd wordt.
68	Ministerie van AZ	7.2	minister van Medische Zorg	Zie eerder	Ja	Correctie overgenomen.
69	Ministerie van AZ	7.2	6 augustus hielden (...) eerste persconferentie in 6 weken	In de zomer vonden tussentijds communicatiemomenten met media plaats op 22 juli 2020, 24 juli 2020 en 29 juli 2020 door de ministers van J&V en voor Medische Zorg.	Deels	Het was de eerste persconferentie in zes weken door de genoemde ministers. Inderdaad zijn er ook andere 'communicatiemomenten' met andere ministers geweest. Ter verduidelijking is een voetnoot toegevoegd waarin aandacht geschonken wordt aan de bedoelde communicatiemomenten met andere ministers.
70	Ministerie van AZ	8.2.1	"De MCC-19 zegt..." en "Ook benoemt MCC-19"	De suggestie wordt gewekt dat dit door alle deelnemers gedeelde conclusies van de MCC-19 zijn, terwijl het mogelijk individuele opvattingen van leden van de MCC-19 betreft. Suggestie: "In de MCC-19 wordt gezegd...", "In de MCC-19 wordt benoemd..."	Ja	Correctie overgenomen.
71	Ministerie van AZ	8.2.1	De MCC-19 betreft... Sociaal en Cultureel Planbureau.	Strikt genomen zijn de leden van het kabinet lid en de anderen aanwezig genodigden. Suggestie: Alle leden van het kabinet zijn lid van de MCC-19. Daarnaast zijn het VB, het CPB, het PBL en het SCP genodigd als adviseur. Verder lijkt de bronverwijzing niet te kloppen.	Ja	De voetnoot is verwijderd. De toelichting op de MCC-19 is te vinden in bijlage C.
72	Ministerie van AZ	8.2.5	zegt de MCC-19	Zie eerder	Ja	Correctie overgenomen.
73	Ministerie van AZ	8.3.3	Dat blijkt uit... de orde moeten komen.	Zie eerder	Ja	Correctie overgenomen.
74	Ministerie van AZ	8.3.3	De MCC-19 betreft... Sociaal en Cultureel Planbureau.	Zie eerder	Ja	De voetnoot is verwijderd. De toelichting op de MCC-19 is te vinden in bijlage C.
75	Ministerie van AZ	10.6	Torentjesoverleg	Zie eerder	Nee	In de periode in dit onderzoek was het nieuwe kabinet nog niet aangetreden en werd het begrip 'Torentjesoverleg' nog gehanteerd. Zie ook inzagereactie 67.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
76	Ministerie van AZ	Bijlage C	directoraat-generaal Publieke Gezondheid	Moet zijn: Directoraat-Generaal Volksgezondheid	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
77	Ministerie van AZ	Bijlage C	Omdat er sprake is... besluiten van de MCC-19 niet openbaar.	Sinds 16 april 2021 wordt de besluitenlijst van de ministerraad en onderraden, dus ook de MCC-19, openbaar gemaakt na afloop van de vergadering van de ministerraad.	Ja	Passage over niet-openbaarheid van MCC-19 stukken is geschrapt aangezien deze per 16 april 2021 worden gedeeld.
78	RIVM	1.1	Op...voelen	Onduidelijk: Waarom in een reconstructie noemen dat OMT ergens geen advies over geeft?	Deels	Zoals later in hoofdstuk 7 beschreven wordt, is er in september 2020 veel discussie over het dragen van mondkapjes in de publieke ruimte. Het is daarom relevant om te benoemen wat de positie van het OMT was ten aanzien van deze maatregel. Doordat de alinea begon met het benoemen van wat het OMT niet adviseert, kwam hier - zeker bij het ontbreken van meer context - (te) veel nadruk op te liggen. De volgorde van het beschrevene in de alinea is daarom aangepast.
79	RIVM	1.1	Journalisten...verontwaardigd	Onvolledig: Journalistiek frame gepresenteerd als feit waar op wordt doorgeanalyseerd: de reacties van vakbonden en Tweede kamerleden worden vermeld en de reacties van minister van VWS (in brief en debat) en RIVM (in een reconstructie document aangeboden aan de Tweede Kamer) ontbreken.	Deels	In de tekst staat expliciet aangegeven dat dit een melding is van journalisten. In het rapport wordt geen uitspraak gedaan over de feitelijke juistheid van deze berichtgeving. Voor de volledigheid is een voetnoot toegevoegd waarin gerefereerd wordt aan de reactie van het RIVM en de minister op deze berichtgeving.
80	RIVM	1.1	Volgens...mondkapjesplicht	Wordt hier RIVM of OMT bedoeld? Uit welke bron komt dit?	Ja	Het gaat hier over het RIVM. De bron is verduidelijkt door het toevoegen van een bronvermelding in een voetnoot.
81	RIVM	1.2	In...dragen	Advies van OMT aan de politiek om een keuze te maken over het gebruik van mondkapjes in de openbare ruimte ontbreekt hier in de reconstructie (of indien chronologie gewenst wordt op pagina 23 van uw rapport; wordt wel genoemd op p156, r25-33. Citaat: Vervolgens schrijft het OMT in zijn advies 'dat de discussie over het al dan niet toepassen van niet-medische mondneuskapjes buiten proportie is geraakt. Dit vertroebelt een goede afweging van het mogelijke belang. Daarmee wordt ook de algemene communicatie over de vele te nemen noodzakelijke stappen in deze fase van de uitbraak (te beginnen met vermijd drukte en houd 1,5 m afstand) onduidelijk en gepolariseerd op een wijze die de belangrijke boodschappen verstoort. Het OMT roept de beleidsmakers op om – gegeven de beschreven onzekerheden – tot een standpunt te komen dat ondubbelzinnig helderheid geeft over toepassing van mondneuskapjes in de publieke ruimte.'	Ja	Het gaat hier om de discussie die in september plaatsvond. De reactie gaat over het OMT-advies van oktober. De toevoeging is echter wel relevant en is daarom later in de tekst verwerkt, helemaal aan het eind van paragraaf 1.1.
82	RIVM	1.2	Een... ziekenhuis	Onduidelijk: Wordt hier RIVM of OMT bedoeld?	Nee	De betreffende zin vermeldt expliciet dat het om het RIVM gaat. Zie ook de bronverwijzing in de voetnoot.
83	RIVM	1.2	Daarom...locaties	Onvolledig: Werkzaamheden die bij het RIVM plaatsvinden in het kader van de vaccinatiecampagne worden niet genoemd.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
84	RIVM	1.3	Nederland...niet	Onduidelijk: Voorstel: vervangen door een feitelijk gegeven: 'Nederland start op woensdag 6 januari'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
85	RIVM	2.1	Het...bod (2.3)	Omissie: Voorbereidende werkzaamheden bij het RIVM worden niet meegenomen in de beschrijving, onder andere de samenwerking met andere landen waardoor Nederland aan het inhoudelijke voorfront stond van kennis over aankomende vaccins. Deze opmerking komt hierna in verschillende gedaanten een aantal malen terug.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
86	RIVM	2.2.2	De...vaccinatieprogramma's	Minder duidelijke en onvolledige voorstelling van zaken: voorstel om te vervangen door: 'De regie en coördinatie op de uitvoering van de COVID-19 vaccinatie campagne wordt op verzoek van VWS hoofdzakelijk gedaan door het RIVM'. Achtergrond: Het Clb van het RIVM is al decennia verantwoordelijk voor de coördinatie van de uitvoering van het RVP. het CvB van het RIVM heeft de regietaak voor de griep- en de pneumococcon vaccinaties. Vanuit die kennis en ervaring heeft het ministerie aan het RIVM gevraagd de regie op de uitvoering voor het COVID-19-vaccinatieprogramma op zich te nemen. Referentie: noot 515 en 516 van dit OVV-rapport (zie p115).	Ja	De tekst is verduidelijkt in lijn met de inzagereactie.
87	RIVM	2.3.1	Net...voor	Onjuist: De jaarlijkse grieprik wordt niet (door RIVM) vastgelegd in een landelijke registratie. NIVEL monitort weliswaar de vaccinatiegraad bij huisartsen; maar niet vanuit een landsdekkende registratie.	Ja	Correctie is overgenomen.
88	RIVM	2.4.3	Het...(vaccinatiegraad)	Onduidelijk: het aantal gezette vaccinaties is niet de vaccinatiegraad; suggestie '(de vaccinatiegraad)' hier weghalen en 'de vaccinatiegraad' toevoegen in de opsomming in regel 26.	Ja	Correctie is overgenomen.
89	RIVM	2.4.3	Met...goed	Onjuist: De registratie gaat wel goed, maar de koppeling van de registratiesystemen van huisartsen aan CIMS gaat niet goed.	Nee	Nadat de koppeling tussen huisartseninformatiesystemen en het CIMS tot stand zijn gebracht, blijkt dat vaccinaties niet altijd geregistreerd kunnen worden door verschillen in de aangeleverde persoonsgegevens van de huisarts of instelling en het basisregister persoonsgegevens.
90	RIVM	2.5	In...check	laatste check' aanpassen naar 'laatste advies'; de gedragsunit heeft een adviserende rol.	Ja	Correctie is overgenomen.
91	RIVM	4.2.1	Deze...RIVM	Onjuist: 'voorzitter van het Clb' vervangen door 'directeur van het Clb'	Ja	Correctie overgenomen.
92	RIVM	4.2.1	Tot...zinvol	Onjuist: '2020' moet zijn '2021'.	Ja	Correctie overgenomen.
93	RIVM	5.1	De...operatie	Onprecieze formulering; de bevolking is niet in zijn geheel gevaccineerd.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
94	RIVM	5.2	De...VWS Uit...vaccinatieprogramma's	Onjuist: niet DVP maar Clb voerde die verkenning uit, in samenwerking met DVP en CvB (zie ook opmerking bij p117, r8 tm 10).	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
95	RIVM	5.2.1	Dit...aanleveren	Onjuist: Bij vaccinaties die worden toegediend in het kader van het RVP, zorgen de GGD'en zelf voor toedieningsmateriaal. Bij griep- en pneumokokkenvaccinatie geldt mutatis mutandis hetzelfde.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
96	RIVM	5.2.3	De...worden	Onjuist: Niet DVP maar een RIVM-brede werkgroep houdt de vaccinontwikkeling in de gaten via initieel een horizonscan april/mei 2020 en daaropvolgend (mei 2020). Vervolgens is een 'dutch science board COVID-19 vaccines'/'adviespanel COVID-19 vaccins' ingesteld door het RIVM waartoe opdracht is gegeven door VWS.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
97	RIVM	5.2.3	De...worden	De DVP' vervangen door 'De DVP en het Clb' (zie ook opmerkingen bij p114 r17 en 30 en p117, r8).	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
98	RIVM	5.2.4	In...BioNtech/Pfizer	Voorstel: eerder en vollediger introduceren van dit adviespanel COVID-19 vaccins. (zie ook opmerkingen bij p114, r17 en 30 en p117, r8 tm 10)	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.
99	RIVM	5.2.4	Ook...maatregel	Onduidelijk: Deze zin beschrijft een praktisch probleem dat ongerelateerd is met ompakken waar deze alinea over gaat. Lijkt daarmee een onlogische plek voor deze zin.	Nee	De alinea beschrijft meerdere voorbeelden van bezwaren van het ompakken en het gebruik van grote verpakkingseenheden.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
100	RIVM	5.2.4	De...vaccins	niet geheel volledig: Voorstel voor toevoeging: '...en die worden gecontroleerd door de IGJ.'	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de suggestie uit de reactie.
101	RIVM	5.2.5	Eind...komt	Onvolledig: In het rapport wordt niet vermeld hoe RIVM daarop geacteerd heeft, door programmastructuur met programmadirectie in het leven te roepen.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de suggestie uit de reactie.
102	RIVM	5.3.1	Door...inrichten	Onjuist: De indruk wordt gewekt dat RIVM er niet klaar voor was, en GGD-en het 'wat' overnamen. Dit is feitelijk niet juist: GGD en RIVM zijn hierin gemeenschappelijk opgetrokken. (zie ook opmerking bij p119, r8)	Nee	De betreffende paragraaf gaat over de uitvoering van grootschalige vaccinatie met focus op de rol van de GGD'en.
103	RIVM	5.3.2	In...instanties	Toelichting: Deze zin toont aan dat het RIVM al veel eerder aan de slag was op allerlei deelgebieden van de a.s. vaccinatie; deze strookt niet met de beschrijving op p115 r10 en p120 9 tm 12.	Nee	De inzagereactie wijst niet op een feitelijke onjuistheid. Genoemde passages gaan niet over de rol van het RIVM, maar over de positie van de GGD.
104	RIVM	5.3.2	De raad...vatbaar	Onduidelijk: Deze alinea gaat over het Nederlandse stelsel in het algemeen, niet specifiek over coronavaccinatie; dit is nu onduidelijk.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
105	RIVM	5.3.2	Ook...vatbaar	Toelichting: Deze zinsnede geldt breder: Gegevensuitwisseling is in Nederland niet goed geregeld op systeemniveau van de gezondheidszorg. Zie ook diverse recente OECD-rapportages.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de suggestie uit de reactie.
106	RIVM	5.3.3	De...vastgesteld	Deze conclusie is feitelijk onjuist. RVS heeft niet eerder vastgesteld, genoemd rapport is van latere datum te weten 26/3/21.	Deels	De tekst is aangepast in lijn met de reactie. Het RVS-rapport is inderdaad van maart 2021. De kwetsbaarheid is echter eerder dan het RVS-onderzoek gesignaleerd, wat blijkt uit de aanvraag verkenning vaccinatiestelsel (VWS, 18 februari 2020).
107	RIVM	5.3.3	Het...worden	Onjuist: 'bekende tekortkomingen' - Rapport RVS is van 03/2021, toen was CIMS al operationeel.	Deels	Zie toelichting bij inzagereactie 106.
108	RIVM	5.4	Hoewel...vaccinatiecampagne	Onduidelijke formulering; wat wordt precies bedoeld?	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
109	RIVM	5.4.1	Covid-19...ggd'en	Onvolledig: Waarom wordt b.v. hier de programmaorganisatie RIVM niet benoemd en toegelicht? (zie ook opmerking bij p119, r8).	Nee	De passage beoogt niet volledig te zijn. De gewenste toevoeging speelt geen rol in de analyse van de CPO.
110	RIVM	5.4.1	De...aansturing	Feitelijk onjuist: Immers het RIVM-C1b stuurt al decennia centraal op de uitvoering van het RVP m.n. op inhoudelijk niveau en ten aanzien van bv de cold chain en publieksvoorlichting. Voorstel: verwijderen 'zonder centrale aansturing' en toevoegen van de inhoud zoals in deze opmerking weergegeven. P.M. heeft ook invloed op bijlage C zie ook aldaar onze opmerkingen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
111	RIVM	5.4.1	Dat...week	Onduidelijk: 'Van 1 naar 1,5 of 2 miljoen vaccinaties per week' kunnen we in deze context niet plaatsen; deze aantallen zijn in de betreffende periode nooit gehaald, pas in de boostercampagne was dit het geval.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
112	RIVM	5.4.2	Belangrijke...vaccinatie	Suggestie: Toevoegen 'Gericht op professionals'.	Ja	Correctie overgenomen.
113	RIVM	5.4.2	De...werkwijze	Feitelijk onjuist: RIVM toevoegen in deze zin (zie ook opmerking p119, r8 en p123, r12).	Ja	Correctie overgenomen.
114	RIVM	5.4.3	De...vaccineren	Onjuiste voorstelling van zaken: 'krijgt regie over vaccineren' - niet de GGD maar het RIVM heeft de regie over de uitvoering van het vaccineren.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
115	RIVM	5.4.3	De...aan	Toelichting: Supply chain experts zijn zowel bij RIVM als CPO aangetrokken.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie. Zie ook inzagereactie 317.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
116	RIVM	5.6	Uit...is	'Eerdere' evaluatie is van maart 2021 van de RVS of wordt op een andere evaluatie bedoeld? Er is geen noot opgenomen waaruit dat is op te maken.	Ja	Het ging vooral om eerdere signalen die later bevestigd zijn door het rapport van RVS.
117	RIVM	6.3	Via...heeft	Onduidelijk wat bedoeld wordt met: 'via de omweg'. Welke weg was de hoofdweg?	Ja	De betreffende passage is geschrapt om onduidelijkheid te voorkomen.
118	RIVM	7.2.1	Wel...RIVM	Onduidelijk: Waarom is dit onderzoek aangehaald? Er zijn er veel meer en er zijn veel recentere studies en kennissyntheses.	Deels	De verwijzing naar dit artikel is bedoeld als illustratie voor het feit dat er al lang voor de coronacrisis onderzoek plaatsvond naar het gebruik van niet-medische mondkapjes, ook in Nederland. Dit ter nuancering van de zin ervoor, waarin gesteld wordt dat er nauwelijks wetenschappelijk debat over was. Het is niet de intentie om met het noemen van dit artikel de meest recente wetenschappelijke inzichten hierover weer te geven. Daarnaast is het noemen van dit artikel nog om een andere reden relevant. Het speelt namelijk een rol in het Kamerdebat in april 2020, waarnaar verderop verwezen wordt (7.2.2). Om te benadrukken dat dit slechts één publicatie over mondkapjesgebruik is, is de tekst iets aangepast.
119	RIVM	7.2.2	Internationaal...voeren	'Vanzelfsprekend' vervangen door 'gebruikelijk'; het eerste is een waardeoordeel het tweede een observatie.	Ja	Correctie overgenomen.
120	RIVM	7.2.2	De...zijn	Onduidelijk: 'geen zinvolle maatregel zou zijn' vervangen door 'volgens hem geen zinvolle maatregel is'; 'zou zijn' impliceert dat het wel een zinvolle maatregel is.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
121	RIVM	7.2.2	Daar...elkaar	Daar komt volgens hem bij' vervangen door 'ook zegt hij' 'Helemaal niet nodig' lijkt ongenueanceerder en onvollediger dan het verslag - daar staat: 'Als iemand gewoon op 2m afstand blijft is het überhaupt de vraag wat je met de mondkapjes moet'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
122	RIVM	7.2.2	Op...mondkapjes	Waarschuwt het OMT voor dreigende schaarste' vervangen door 'schrijft het OMT dat er wereldwijd schaarste is aan mondneusmaskers en dat er ook in NL al problemen zijn'; onjuiste weergave van OMT adviesbrief 28/2/20.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
123	RIVM	7.2.2	Op...worden	Tekst over 'effectievere maar schaarse FFP2-maskers' etc. staat zo niet in het advies; het OMT-advies zegt: FFP2 is goed voor IC, FFP1 is goed voor andere situaties.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
124	RIVM	7.2.2	Op...zorg	De dag waarop het WHO-advies verschijnt'; dit suggereert dat het WHO-advies al bekend was bij het OMT. Suggestie dit weg te laten.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
125	RIVM	7.2.2	Twee...Kamer	Onjuist; voorstel: 'twee dagen later' verwijderen; 16 april is niet 2 dagen na 6 april.	Ja	Correctie overgenomen.
126	RIVM	7.2.3	Toch...passen	Onduidelijk: Voorstel: 'toch' vervangen door 'daarnaast'	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
127	RIVM	7.2.4	Naar...weggenomen	Onvolledig: Het OMT heeft op 28-7 ook gezegd dat gebruik overwogen kan worden in settings zonder 1,5 meter of triage. Waarom is dit weggelaten?	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie.
128	RIVM	7.2.4	Hoewel...dragers	Het verbindingswoord 'hoewel' lijkt onjuist. Deze info van de gedragsunit is letterlijk opgenomen in het advies OMT: 'Mensen geneigd zijn meer afstand te houden van deze mondkapjes dragers dan van geen mondkapjes dragers'; selectief/onjuist geciteerd - in het antwoord/samenvatting staat 'ook voor het omgekeerde - compliance verhogend effect - is geen wetenschappelijk bewijs'	Deels	Het woord 'hoewel' gaat in op het feit dat de Corona Gedragsunit enerzijds constateert dat het dragen van een mondkapje kan leiden tot het houden van meer afstand en dat het OMT anderzijds aangeeft dat de zorgen over het optreden van schijnveiligheid niet zijn weggenomen. Ter verduidelijking hiervan is de tekst aangepast.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
129	RIVM	7.2.4	Het...worden	Onduidelijk: 'virusverspreiding', waar het in het OMT advies wordt geformuleerd als 'opleving van de virusverspreiding'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
130	RIVM	7.2.6	In...ruimte.	OMT-advies politiek beslechten discussie mondkapjes genoemd; voorstel dit eerder te benoemen op p22, r31.	Deels	Op pagina 22 wordt verwezen naar de discussie in de Kamer in september. Die discussie leidde tot een mondkapjesadvies. Waar het in de bedoelde passage om gaat is het feit dat dit advies volgens verschillende partijen (waaronder het OMT) niet duidelijk genoeg was. De juiste plek hiervoor is helemaal aan het einde van paragraaf 1.1. Hier is een alinea toegevoegd. Zie ook de toelichting bij reactie 81.
131	RIVM	7.2.6		Er wordt regelmatig gesproken over 'bepaalde publieke ruimtes' zonder specificatie; dat maakt vergelijking lastig.	Nee	Het is een correcte constatering dat 'bepaalde publieke ruimtes' niet gespecificeerd is in de hier weergegeven citaten. Ook elders in het geciteerde SCP-rapport is dit niet het geval. Dit is inderdaad een belemmering in het maken van een vergelijking. De citaten zijn indicatief bedoeld.
132	RIVM	7.2.7	Op...afstand	OMT-advies 11 dec is eveneens zeer uitgebreid, waar hier 1 regel over mondkapjes wordt geciteerd.	Nee	Het OMT-advies van 11 december behandelt inderdaad meer onderwerpen, maar de focus in deze alinea ligt op wat er in dit advies concreet over mondkapjesgebruik in de publieke ruimte gezegd is.
133	RIVM	7.2.7	Op...advies	Gebruik mondneusmasker tijdens bewegingsfase'; dit staat al in het voorstel wat het OMT onderschrijft maar wordt hier gepresenteerd als specifieke eis van het OMT.	Ja	Tekst aangepast in lijn met de inzagereactie.
134	RIVM	7.2.8	Het...verplichten	Onjuist: In de Kamerbrief van 2 november wordt 6 november als ingangsdatum genoemd. Voorstel: 28 november vervangen door 6 november.	Ja	Correctie overgenomen.
135	RIVM	7.3	In...schaarste	Op p196, r20-27 schrijft u: 'Het OMT weegt bij de advisering over scholensluitingen ook andere belangen mee dan het belang van de infectieziektebestrijding. Weging van niet-medisch-wetenschappelijke belangen en perspectieven, zoals het 'dringend perspectief bieden aan de samenleving', liggen op het terrein van het kabinet en het parlement en passen niet bij de rol van het OMT. Het kabinet ontvangt over deze niet-medische wetenschappelijke belangen en perspectieven ook adviezen van verschillende andere organisaties, samengebracht door de NCTV. Op het moment dat de epidemiologische situatie nijpend is, is het advies van het OMT in de besluitvorming van het kabinet echter doorslaggevend.' Reactie: Het OMT weegt niet in beleidsmatige zin, maar geeft als adviseur in alle openheid perspectieven en facetten aan. Die zij vervolgens in haar advies verwerkt. Onze vragen bij uw betoog zijn: Mogen WHO en ECDC vanuit hun adviesrol ook dit soort perspectieven niet aangeven? Zie p163 r12-13; En indien dat wel het geval is mag het OMT dit dan citeren of parafaseren?	Nee	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid.
136	RIVM	7.3	Gedragwetenschappers... adviezen	Onduidelijk is of deze zinsnede een conclusie, een interpretatie of een feitelijke constatering is.	Ja	De tekst is aangepast naar aanleiding van deze inzagereactie, waardoor duidelijker is dat het hier gaat om een analyse van de doorwerking van de bevindingen van de Corona Gedragsunit in het OMT-advies.
137	RIVM	7.3.1	De...veronderstelling	Eerder het tegenovergestelde lijkt waar te zijn; dit is een herhaling van het citaat op p149. Conclusie gedragsunit is dat er geen aanwijzingen voor zijn.	Nee	Zie toelichting bij punt 128.
138	RIVM	7.4.3	De...afwezigheid	Onduidelijke zin; niet helder wat betoogd wordt. Derhalve lastig om een suggestie te doen.	Ja	Zie toelichting bij punt 4.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
139	RIVM	7.4.3	Bovendien...afweging	Dit is een medische beoordeling die bij de behandeling van patiënten veelvuldig gemaakt wordt.	Nee	Het feit dat bij de medische behandeling van patiënten veelvuldig dit soort afwegingen worden gemaakt, is niet in tegenspraak met de constatering dat het afwegen van mogelijke voordelen ten opzichte van subjectieve en lastig te kwantificeren nadelen, geen wetenschappelijke afweging is.
140	RIVM	7.4.4	Daarbij...staat	Dit betreft een wetenschappelijk gefundeerde hiërarchie.	Nee	De reactie betreft geen feitelijke correctie maar een statement. De mate waarin de door het OMT gehanteerde hiërarchie wetenschappelijk gefundeerd is, is hier niet aan de orde. In OMT-adviezen wordt slechts sporadisch gerefereerd aan de betreffende hiërarchie en wordt niet ingegaan op de mate waarin dit een wetenschappelijk gefundeerde hiërarchie is.
141	RIVM	7.5	Eerst...versoepelen	Zijn ze een belangrijke voorwaarde om te versoepelen'; zie commentaar bij p160 - het wordt slechts als 1 van veel voorwaarden genoemd.	Nee	De mondkapjesplicht was inderdaad niet de enige voorwaarde voor versoepeling. Mondkapjes worden hier beschreven als 'een belangrijke voorwaarde om andere maatregelen te versoepelen'. De mondkapjesplicht was een maatregel die volgens de 'routekaart' pas in laatste instantie afgeschaft zou worden. Andere maatregelen konden opgeheven worden, op voorwaarde dat de mondkapjesplicht nog wel zou blijven gelden. Dit maakt deze maatregel tot een belangrijke voorwaarde.
142	RIVM	7.5.3	Daarentegen...worden	Genoemd als voorwaarde om andere maatregelen te versoepelen; herhaling p160, zie ook opmerking bij p168.	Nee	Zie toelichting bij punt 141.
143	RIVM	7.5.3	In...compensatiemiddel	Er wordt gesproken over 'compensatiemiddel'; het gaat echter niet om compensatie maar om voortzetting van de verplichting om in publieke binnenruimtes mondkapjes te dragen.	Ja	Tekst aangepast in lijn met de inzagereactie. Het woord 'compensatiemiddel' kan de indruk wekken dat het middel is ingezet om versoepelingen mogelijk te maken, terwijl dit in praktijk een maatregel was die sowieso al gold. Tegelijkertijd is het zo dat bij de versoepeling of afschaffing van maatregelen wel rekening werd gehouden met het al dan niet van kracht zijn van andere maatregelen. In communicatie-uitingen werd dan ook expliciet gezegd dat het opheffen van een maatregel (zoals de horecasluiting) wel gepaard ging met de mondkapjesplicht (in horeca bij het lopen of staan in de ruimte).
144	RIVM	8.1	Het...schaadt	Epidemiologische nuances die in het betreffende OMT advies zitten ontbreken. Relevant citaat OMT advies luidt: 'Het OMT adviseert scholen nu niet te sluiten. Met sluiting van scholen zouden veel ouders noodgedwongen prioriteit geven aan de zorg voor kinderen. Daardoor komt er extra druk op vitale maatschappelijke processen en zorgcapaciteit. Het beleid om zieke kinderen thuis te houden beperkt de circulatie. Algehele schoolsluiting draagt minder bij aan beperking van circulatie van het virus'. Deze laatste twee zinnen betreffen een epidemiologische duiding van het advies.	Ja	De tekst is ter verduidelijking aangevuld met de suggestie uit de reactie.
145	RIVM	8.2.1	Een...lidstaten	Onduidelijk: Het ECDC geeft inzichten over de effecten van schoolsluiting op de educatie en de gezondheid van kinderen? Voor het OMT wordt dit door de OvV als taakgrens overschrijdend geïdentificeerd op p196 r20 tm 27. Mag het OMT dit onderzoek van ECDC aanhalen? Hoe ziet de OVV dit?	Nee	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid.
146	RIVM	8.2.6	Het...kader	Onduidelijk: 'het OMT stemt in met een advies'. voorstel: vervangen door 'Het advies van het OMT is daarom'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
147	RIVM	8.3.4	Het...doorslaggevend	Het OMT is steeds open in haar argumentatie en het gaat hier ook om medisch te duiden gezondheidsschade t.g.v. door het OMT aangeraden interventies ondersteund o.a. door kennis van ECDC.	Nee	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid. Dat het OMT open is in haar argumentatie benadrukt de Raad bovendien in paragraaf 8.3.1.
148	RIVM	8.5.3	Doordat...worden	PM: Een dergelijke evaluatie kan altijd nog gebeuren... tenzij natuurlijk blijkt dat het uitzoeken ervan voor 1 land niet - of slecht mogelijk is vanwege bijvoorbeeld vanwege interactie effecten met andere maatregelen. Dit is precies de reden dat de modelleringsgroep van het RIVM momenteel met collega groepen uit vele andere landen onderzoek doet naar dit fenomeen.	Nee	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid.
149	RIVM	9.2.1	Dit...september	Onduidelijke formulering: deze wekt de suggestie dat het OMT als eerste partij komt met een avondklok als optie. Die optie is al eerder benoemd buiten het OMT in verschillende media bv. Waarschijnlijk wordt bedoeld dat de avondklok op dat moment voor het eerst als onderwerp in een OMT advies werd benoemd.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie. We bedoelen inderdaad dat dit het moment is dat de avondklok voor het eerst voorkomt als onderwerp in het OMT-advies.
150	RIVM	9.2.1	voetnoot 802	Feitelijk onjuist: Bron klopt niet; moet deel 1 ipv deel 2 van OMT 78 zijn.	Ja	Correctie overgenomen.
151	RIVM	9.2.1	Aanleiding...jongeren	In OMT-advies 83/84 wordt niet vermeld dat besmettingen onder jongeren de aanleiding zijn; hoe komt de OvV tot deze stellingname? Bronvermelding?	Ja	Het OMT benoemt in OMT-advies 83/84 wel dat het zich zorgen maakt over overdracht onder adolescenten en jongeren, maar het OMT legt geen direct verband tussen de overdracht onder adolescenten en jongeren en de mogelijkheid van een avondklok. De tekst is daarom aangepast in lijn met de inzagereactie.
152	RIVM	9.2.1	De...dag	Onduidelijk: We herkennen de in de tekst van de motie aan het OMT toegeschreven redenering niet.	Nee	Deze reflectie betreft geen feitelijke correctie. De Raad heeft hier de letterlijke tekst van de motie geciteerd, met bronvermelding.
153	RIVM	9.2.1	In...virus	Onduidelijk: 'benadrukt het OMT dat jongeren de grootste bijdrage leveren aan de verspreiding van het virus' is erg stellig geformuleerd; OMT citaat: 'De jongeren lijken momenteel de grootste bijdrage aan de verdere verspreiding te leveren; de twintigers waren een katalysator achter de 2e golf.' suggestie: letterlijk citeren.	Ja	De tekst is aangevuld met twee citaten uit het betreffende advies.
154	RIVM	9.2.2	Het...procent	Onduidelijk: de formulering 'naar verwachting een effect heeft' suggereert meer stelligheid dan de woordkeuze van het OMT: In advies OMT 96 staat 'reductie 8-13%' en 'zou kunnen leiden'. Suggestie: letterlijk citeren.	Ja	De tekst is aangepast en aangevuld met een citaat uit het betreffende advies.
155	RIVM	9.2.2	Waar...geval	Onduidelijk: suggestie: 'maatregelen' in deze zin vervangen door 'maatregelenpakketten'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
156	RIVM	9.2.6	Het...worden	Suggestie: 'gemeten' vervangen door 'beoordeeld'. Zo staat het ook in de adviesbrief van het OMT. PM: adviesbrief 99 OMT deel 2 is gedateerd op 7 februari 2021. OMT vergadering vond plaats op 5 februari 2021.	Ja	De suggestie is overgenomen.
157	RIVM	9.2.7	Het...ziekenhuizen	Het OMT zegt dat het opheffen van de avondklok en max. 1 bezoeker de tijdsduur van de piekbezetting verlengt en de hoogte van de piek meer onzeker maakt. Dat is net iets anders dan uw formulering 'zou kunnen zorgen voor een grotere piekbezetting' het letterlijke citaat is: 'Het opheffen van de avondklok en het maximum van 1 bezoeker verlengt de tijdsduur van de piekbezetting in de ziekenhuizen met circa twee weken en maakt de hoogte van de piek meer onzeker. Als alle versoepelingen van Stap 1 uit het openingsplan doorgevoerd worden, verlengt dat de tijdsduur van de piekbezetting met circa 4 weken en veroorzaakt het bovendien een aanzienlijke verhoging van de piekbezetting.'	Ja	De tekst is aangepast en aangevuld met een citaat uit het betreffende advies.
158	RIVM	9.4.1	In...onderling	Onduidelijk: 'onvoldoende kennis' suggestie: vervangen door 'onvoldoende data'.	Ja	Het tekstvoorstel is overgenomen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
159	RIVM	9.4.1	Uit...gaf	Toelichting: Het principe is dat door VWS als coördinerend ministerie namens het kabinet vragen worden ingeleverd bij het OMT die dan worden beantwoord - tenzij beantwoording niet mogelijk is.	Ja	De tekst is aangevuld met deze toelichting.
160	RIVM	9.6.2	Het...brengen	Onduidelijk: De term 'in tegenspraak met' is verwarrend. De aangehaalde studies konden beschikken over data uit meerdere landen waardoor effectscheiding beter mogelijk is. Bovendien was in Nederland in deze periode de vaccinatiecampagne al op stoom wat een groot (interactie) effect met zich mee brengt.	Ja	De tekst is verduidelijkt in lijn met de inzage-reactie.
161	RIVM	10.1	Het...dragen	Suggestie om hier tevens de oproep te noemen in het advies van het OMT om een eind aan een disfunctionele discussie rond mond-neusmaskers te maken door de politiek (zie ook opmerkingen bij p22, r31 en p156 r25 tm 33).	Nee	De oproep in het OMT-advies ging over de fase waarin het verplichtende karakter van het dragen van mondkapjes ter sprake kwam (en per 1 december 2020 is ingevoerd). Deze passage gaat over de fase ervoor, toen het dragen van mondkapjes slechts een advies betrof. Naar aanleiding van de met dit punt samenhangende opmerkingen van het RIVM bij eerdere passages in het conceptrapport is over deze oproep nog wel een alinea opgenomen aan het einde van paragraaf 1.1.
162	RIVM	10.2	Dit...maatregelen	Toelichting: Het OMT heeft steeds veel slagen om de arm gehouden bij de waarde van de buitenlandse studies en heeft derhalve de 10% schatting dan ook met veel mitsen en maren en onzekerheidsformuleriingen omkleed. Het is altijd mogelijk om ergens een getal aan te hangen door heel veel aannames te doen, maar de mate van validiteit en betrouwbaarheid die daar aan verbonden is maakt dat modelleers en ook het OMT daar terughoudend in zijn geweest.	Nee	De tekst beschrijft dat buitenlandse studies de problematiek van de meetbaarheid van samenhangende maatregelen anders hebben gewogen.
163	RIVM	10.4	De...planning	Onvolledig: De aanpak slaagt door combinatie van de inzet van GGD GHOR NL, de kracht bij VWS om zich snel tot deze andere omstandigheid te verhouden, en ook door RIVM die hier met GGD GHOR coördinatie in neemt, mede vanwege de eind 2020 ingerichte programmastructuur bij RIVM COVID-19 vaccinatie. De zinsnede lijkt te eenzijdig dit alleen aan de inzet van GGD GHOR NL toe te schrijven.	Nee	Deze zin gaat primair over de CPO organisatie die onder de vlag van GGD GHOR Nederland was opgericht. Door het gebruik van het woord "mede" laten we zien dat er ook andere factoren, zoals de programmastructuur bij het RIVM, een rol hebben gespeeld.
164	RIVM	10.6	Een...gaan	Onduidelijk is wie 'de experts' zijn waar hier op wordt gedoeld.	Ja	De experts die hier worden genoemd zijn deelnemer aan de Lessons learned-sessies, zoals beschreven in de desbetreffende paragraaf. Dit is in de tekst verhelderd.
165	RIVM	11	Na...ingelopen	Onvolledig: we onderschrijven de inzet van de GGD'en en GGD-GHOR-NL, maar zien in deze formulering geen recht gedaan aan de inzet van VWS, alsook RIVM en vele andere betrokken partijen. Ook de onderlinge samenwerking die heeft bijgedragen wordt geen recht gedaan.	Nee	Met 'onder meer' zijn andere partijen niet uitgesloten. Hier wordt bewust de bijdrage van GGD GHOR Nederland en de GGD'en uitgelicht.
166	RIVM	Bijlage C	Het...worden	Clb vervangen door Dienst Vaccinvoorziening en Preventieprogramma's (DVP)- in deze zin staan immers de taken van DVP benoemd en niet die van Clb en CvB.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
167	RIVM	Bijlage C	Na: De...worden	Omissie: programmamanagement wordt niet genoemd. Voorstel om toe te voegen: 'Het landelijke programmamanagement op het RVP vindt plaats bij RIVM-Clb. Dit omvat de coördinatie/regie op de uitvoering van het RVP en het richten van de betrokken ketenpartners daarin, alsook de verantwoordelijkheid voor de publiekscommunicatie (campagnes en voorlichtingsmiddelen) en de kwaliteitsbewaking van de cold chain door het RIVM-Clb'. Voor griep- en pneumokokken vaccinatie gebeurt het programmamanagement bij RIVM-CvB.	Nee	De bijlage geeft een beschrijving van het stelsel op hoofdlijnen. De voorgestelde suggestie geeft detail op een thema dat buiten de scope van het onderzoek valt. Een deel van de voorgestelde tekst is reeds verwerkt bij inzagecommentaar nummer 166.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
168	RIVM	Bijlage C	Het...vaccins.	Onduidelijk: 'onderzoek naar effectiviteit en veiligheid van vaccins' - Cib doet vooral onderzoek naar effectiviteit en in mindere mate naar de veiligheid van vaccins. het onderzoek naar veiligheid gebeurt vooral door farmaceutische bedrijven in klinische studies voorafgaand aan toelating op de markt. Na toelating wordt veiligheid door LAREB onderzocht (zie p256). Suggestie; aangegeven tekst hanteren.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
169	RIVM	Bijlage C	Het...vaccinaties	Alleen bij RVP registreert RIVM de vaccinaties, niet bij griep/pneumokokken.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
170	RIVM	Bijlage C	Voor...verantwoordelijk	Voor de inkoop van vaccins' vervangen door 'voor de inkoop, opslag en distributie van vaccins voor RVP, griep en pneumokokken'	Ja	De tekst is aangepast in lijn met inzagecommentaar nr.166.
171	RIVM	Bijlage C	Voor...verantwoordelijk	Na 'verantwoordelijk' invoegen 'De inkoop van COVID-19 vaccins werd niet door DVP maar door VWS gedaan.	Ja	Verbijzondering voor de situatie van COVID-19 toegevoegd.
172	RIVM	Bijlage C	Uitvoerende...GGD	Niet geheel juist: Schrappen 'en de GGD'. toelichting: Alleen JGZ voert RVP uit. JGZ instellingen zijn vaak onderdeel van een GGD, maar niet altijd.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
173	RIVM	Bijlage C	Overige...uitgevoerd	Suggestie: Overige programma's' vervangen door 'griep- en pneumokokkenvaccinatie'.	Nee	De bijlage geeft een beschrijving van het stelsel op hoofdlijnen. De voorgestelde suggestie geeft detail op een thema dat buiten de scope van het onderzoek valt. Een deel van de voorgestelde tekst is reeds verwerkt bij inzagecommentaar nummer 166.
174	RIVM	Bijlage C	Richtlijnen...ontwikkeld	Niet geheel juist: Suggestie: Aanpassen naar: 'medische richtlijnen voor het programmatische aanbod worden door de beroepsgroepen ontwikkeld, waarbij de LCI het secretariaat voert'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
175	RIVM	Bijlage C	De...gezondheid	Suggestie: 'De regels van' vervangen door 'De bevoegdheden noodzakelijk voor de uitvoering van'.	Nee	Het woord 'regels' heeft een bredere toepassing dan de voorgestelde 'bevoegdheden noodzakelijk voor de uitvoering van'. De verwijzing naar de IGR in de Wet Publieke Gezondheid betreft bredere regels dan enkel bevoegdheden.
176	RIVM	Bijlage C	Het...Forum	Toevoegen 'onder andere via een advisory forum' - er zijn vele verbindingen tussen ECDC en WHO Euro, niet alleen via het advisory forum.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
177	RIVM	Bijlage C	De minister...inschalen	Niet geheel volledig: Toevoegen 'maar dient daarbij wel middels een wetsvoorstel binnen 14 dagen goedkeuring aan het parlement te vragen' (zie artikel 20 Wpg).	Nee	De bijlage geeft een beschrijving van het stelsel op hoofdlijnen. De voorgestelde suggestie geeft een detail op een thema dat buiten de scope van het onderzoek valt.
178	RIVM	Bijlage C	Het...kennen	Feitelijk onjuist; immers: bedoeld wordt nu juist op ziekten die een epidemisch verloop (kunnen) hebben. Voorstel: zin schrappen. Toelichting: de Wpg legt alle uitbraakbestrijding bij lokaal/regionaal bestuur. De minister kan alleen bij A-ziekten de leiding nemen door regie-aanwijzingen te geven (art. 7 Wpg).	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
179	RIVM	Bijlage C	De...(GGD)	Onjuist: voorstel: '(meestal) neergelegd bij' vervangen door 'is voorbehouden aan', zie artikel 14 lid4, art 37 Wpg].	Ja	De tekst is aanpast in lijn met de reactie. Zie ook inzagecommentaar 323.
180	RIVM	Bijlage C	Ze...gezondheidsvoorlichting	Onjuist: bevolkingsonderzoek' verwijderen; bevolkingsonderzoeken zijn geen taak voor de GGD'en.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie, de Wpg en website van het RIVM over bevolkingszorg.
181	RIVM	Bijlage C	Bij...RIVM	Onvolledig/onjuist: suggestie: 'Bij de bestrijding volgen GGD'en de richtlijnen van het RIVM' vervangen door tekstvoorstel 'de richtlijnen van de beroepsgroepen, die uitgegeven worden door RIVM-LCI'.	Ja	Correctie overgenomen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
182	RIVM	Bijlage C	Meldingen...RIVM	Onjuist dat de meldingen geautomatiseerd gaan; tekstvoorstel: 'Meldingen van infectieziekten worden door de GGD in een digitaal systeem (OSIRIS) gemeld aan het RIVM.'	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
183	RIVM	Bijlage C	De...justitie	Onjuiste interpretatie van art 7 lid 5 Wpg; vervangen door 'zodra de minister de leiding over de bestrijding ter hand neemt, informeert hij de minister van BZK en de minister van J&V'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
184	RIVM	Bijlage C	artikel 16 Wpg	Moet zijn 'artikel 16 Wvr'.	Ja	Correctie overgenomen.
185	RIVM	Bijlage C	Een...infectieziekten	Taken RIVM onjuist en onvolledig, zie voor exacte beschrijving artikel 3 wet RIVM en besluit RIVM art 1 t/m 3.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de tekst op de RIVM website.
186	RIVM	Bijlage C	Het...infectieziekten	Regisseert' vervangen door 'coördineert en ondersteunt' en aanvullen met 'en regisseert in het geval van een A-ziekte', zie art. 6c en art. 7 Wpg.	Nee	Deze tekst is in lijn met informatie op de website https://www.rivm.nl/over-het-rivm/organisatie/centrum-infectieziektebestrijding
187	RIVM	Bijlage C	De...bestrijdingsnetwerk	De LCI draagt bij aan' vervangen door 'Het Clb als geheel onder leiding van de directeur draagt bij aan'.	Nee	Deze tekst is in lijn met de tekst op https://www.rivm.nl/rivm/organisatie/landelijke-co-ordinatie-infectieziektebestrijding .
188	RIVM	Bijlage C	Daarnaast...(RVP)	Niet compleet: voorstel: toevoegen 'en faciliteert het de totstandkoming van medische richtlijnen.'	Nee	Met 'onder meer' is duidelijk verwoord dat de geschetste taken niet uitputtend genoemd zijn.
189	RIVM	Bijlage C	De...(AMT).	Onjuist: voorstel vervangen 'internisten-infectiologen (VIZ)' door 'artsen infectieziektebestrijding (LOI)'; de VIZ bestaat niet meer en het LOI is nog niet opgenomen in de tekst, terwijl zij wel vaste deelnemer zijn.	Ja	Correctie overgenomen.
190	RIVM	Bijlage C	Deelopdrachten...(DB)	Onjuist: deskundigenberaad staat los van het OMT en heeft een andere status. Voorstel: zin schrappen.	Ja	Correctie overgenomen. Abusievelijk wordt het OMT genoemd, waar directeur Clb werd bedoeld. Omdat in het kader van de coronacrisis geen deskundigenberaden door de directeur Clb bijeen zijn geroepen, is deze passage geschrapt.
191	RIVM	Bijlage C	Het...infectieziektebestrijdingsmaatregelen	Route OMT-advies is feitelijk onjuist beschreven; Het OMT-advies wordt voorgelegd aan het BAO, dat het OMT-advies beoordeeld op politiek-bestuurlijke haalbaarheid en uitvoerbaarheid. Vervolgens adviseert BAO de Minister. Het OMT-advies wordt dan ook meegestuurd.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de suggestie.
192	RIVM	Bijlage C	Aan...(NVWA)	GGD en GHOR Nederland' vervangen door 'GGD GHOR Nederland'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
193	RIVM	Bijlage C	Daaronder...huisartsen	Onjuiste wetsinterpretatie - artikel 3 lid 1 Wpg (voetnoot 982) maakt de minister slechts systeemverantwoordelijke.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
194	RIVM	Bijlage C	Verder...bestuur	Onjuiste lezing artikel 6a lid1 (voetnoot 983); er staat vectoren (b.v. muggen) en niet sectoren - voorstel: zin schrappen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
195	RIVM	Bijlage C	Andere...sportbeleid	Vallen niet onder infectieziektebestrijding door de minister; jeugd- en ouderengezondheidszorg zijn expliciet aan gemeenten opgedragen (art 5 en 5a Wpg).	Ja	De tekst is geschrapt omdat deze taken beschrijft buiten het domein van de infectieziektebestrijding.
196	RIVM	Bijlage C	De...vaccinatieprogramma's	Specifiek' moet feitelijk zijn 'onder meer' (art 65 Wpg).	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie. Zie ook inzage reactie 297.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
197	RIVM	Bijlage C	Binnen...GGD	In geval van een epidemie van een A-ziekte ligt de inhoudelijke regie bij de GGD; de grootschalige coördinatie en logistiek is de verantwoordelijkheid van de GHOR. Beide worden door 1 Dpg geleid. Zie: MvT bij wijziging Wpg ivm wet veiligheidsregio's - kamerstukken II, 31.10.2009, 32195 no.3, paragraaf 2.5, alinea 6.	Nee	De alinea waar deze passage onderdeel van uitmaakt beschrijft de reguliere taken van de GHOR die ook van toepassing zijn bij grootschalige infectieziektebestrijding. De verantwoordelijkheid voor grootschalige infectieziektebestrijding ligt bij de GGD.
198	RIVM	Bijlage C	GGD...GHOR'en	Aanpassen naar 'GGD GHOR Nederland is een privaatrechtelijke branchevereniging die optreedt als belangenbehartiger voor de publieke gezondheid en veiligheid in Nederland'; zie statuten en website GGD Nederland.	Nee	De beschrijving is passend bij de taken zoals de organisatie deze behartigt.
199	RIVM	Bijlage C	Ook...partners	Ook vormt die dienst de verbindende schakel met' vervangen door 'Ook wil de vereniging de verbindende schakel zijn met'; huidige formulering suggereert ten onrechte een publiekrechtelijke status van GGD-GHOR.	Ja	Wijziging overgenomen in lijn met de reactie. Zie ook inzagereactie 324.
200	RIVM	Bijlage C	Op...vaccinatiecampagne	Onjuist: 'om de leiding te nemen in de grootschalige vaccinatiecampagne' vervangen door 'om onder regie van het RIVM de grootste vaccinatielijnen COVID-19 voor het merendeel van de bevolking uit te voeren'. Toelichting: voor de regiefunctie heeft het RIVM immers op 30 november 2020 de opdracht gekregen van VWS.	Deels	De tekst is aangepast in lijn met inzagereactie 326, waarin met name het CPO-aspect is uitgelicht.
201	RIVM	Bijlage C	GGD...krijgt	Zin vervangen door 'Medio 2020 wordt een start gemaakt met de covid-19 programmaliijnen Testen, BCO, Digitale ondersteuning, Vaccineren, Zorgcontinuïteit, Monitoring en Informatiemanagement'; zie jaarbeeld 2020 GGD GHOR Nederland p7.	Deels	De tekst is aangepast in lijn met inzagereactie 326, waarin met name het CPO-aspect is uitgelicht.
202	Ministerie van VWS	Algemeen	<p>Algemene punten:</p> <p>1) Graag ambtenaren niet bij naam noemen maar bij functie. Zie bijvoorbeeld voetnoot 614 waar de directeur-generaal volksgezondheid bij naam wordt genoemd.</p> <p>2) Graag in het rapport definiëren wat met een "golf" wordt bedoeld. Het aantal "golven" is afhankelijk van de definitie daarvan.</p>		Ja	<p>1) De Onderzoeksraad vermeldt over het algemeen geen namen en andere persoonsgegevens van natuurlijke personen in rapporten. Uitzondering in dit rapport is waar persoonsnamen voorkomen in de titel van mediaberichten, of waar deze genoemd worden in letterlijk aangehaalde citaten uit bijvoorbeeld persconferenties van de minister-president. De in de inzagereactie genoemde voetnoot is aangepast.</p> <p>2) Er is geen eenduidige, internationale definitie of afbakening van de verschillende golven van besmettingen met het coronavirus. De Onderzoeksraad sluit in dit rapport aan op het woordgebruik van het RIVM, de Rijksoverheid, Kamerbrieven en mediaberichten. Dit is aangegeven in een voetnoot in de inleiding.</p>

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
203	Ministerie van VWS	1.1	Uitzonderingen ... bijeenkomsten. Voorstel: Uitzonderingen zijn onder andere scholen, demonstraties, uitvaarten en religieuze bijeenkomsten.	De uitzondering op de meldplicht was op basis van de aanwijzing van MVWS en MJenV breder dan de vier genoemde categorieën: a. eet- en drinkgelegenheden met een horeca-vergunning, tenzij het gaat om een besloten feest of partij; b. samenkomsten in een gebouw die noodzakelijk zijn voor de continuering van de dagelijkse werkzaamheden van instellingen, bedrijven en andere organisaties met ten hoogste 100 personen per zelfstandige ruimte; c. betogingen, samenkomsten en vergaderingen als bedoeld in de Wet openbare manifestaties; d. personen die in gemeenschap met anderen godsdienst of levensovertuiging belijden; e. de vergaderingen van de Staten-Generaal of van een commissie daaruit (in de desbetreffende veiligheidsregio), van de gemeenteraad, provinciale staten en het algemeen bestuur van een waterschap, of van een door deze organen ingestelde commissie, en andere wettelijk verplichte bijeenkomsten; f. een bijeenkomst van een internationale organisatie, die gevestigd is op het grondgebied van het Koninkrijk, of van een verdragspartij van een verdrag waarbij het Koninkrijk partij is; g. detailhandel, markten, bibliotheken, musea, monumenten, presentatie-instellingen, dierentuinen, pretparken, kermissen, en daarbij vergelijkbare samenkomsten waarbij sprake is van doorstroom van bezoekers; h. onderwijsinstellingen.	Ja	Correctie overgenomen.
204	Ministerie van VWS	1.1	Groepsgroottes ... buiten. Voorstel: Groepsgroottes worden beperkt voor de eigen woning (dringend advies), voor buiten op straat en voor gelegenheden binnen en buiten.	Voor de eigen woning gelden alleen dringende adviezen, deze kunnen niet juridisch worden afgedwongen.	Ja	Correctie overgenomen.
205	Ministerie van VWS	1.1	Contactberoepen ... klanten. Voorstel: Contactberoepen vragen hun klanten zich te registreren.	Formeel geldt geen registratieplicht, maar een plicht om klanten te <u>vragen</u> zich te registreren. Het vrijblijvende karakter stond voorop. In verband met privacyregels is afgezien van een registratieplicht.	Ja	Correctie overgenomen.
206	Ministerie van VWS	1.2	Thuiswerken ... worden. Voorstel: uitzonderingen zijn onder andere scholen, demonstraties ...	De lijst met maatregelen is incompleet. Zo moeten ook winkels in de detailhandel sluiten tussen 20.00 en 06.00 uur en mag tussen 20.00 uur en 07.00 uur geen alcohol meer verkocht, bij zich gedragen of genuttigd worden in de openbare ruimte. Het mondkapjesadvies geldt ook in het ov en in het onderwijs buiten de les. Er geldt verder een reserveringsplicht bij doorstroomlocaties. https://open.overheid.nl/repository/ronl-d336096b-810d-4f91-8b60-5542b12514f6/1/pdf/noodverordening-van-de-voorzitter-van-de-veiligheidsregio-14-oktober-2020.pdf https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/11/03/tijdelijke-verzwarende-gedeeltelijke-lockdown	Deels	Het voorstel lijkt niet bij de argumentatie te passen. De argumentatie wordt wel gevolgd, in die zin dat tekstueel is aangegeven dat het hier een niet-limitatieve opsomming betreft.
207	Ministerie van VWS	1.2	Sluiting ... sporten. Voorstel: Sluiting van alle publiek toegankelijke gebouwen en doorstroomlocaties, uitgezonderd winkels, contactberoepen als kappers, en sportscholen voor individueel sporten of met maximaal 2 personen.	In de aanwijzing van MVWS en JenV van 4 november is opgenomen: Sportbeoefening is alleen toegestaan individueel of in teamverband met niet meer dan 2 personen.	Ja	Correctie overgenomen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
208	Ministerie van VWS	1.2	Tot ... noodverordeningen. Voorstel: Tot 1 december kondigden voorzitters van veiligheidsregio's de coronamaatregelen af op aanwijzing van de minister van VWS en JenV via noodverordeningen.	De aanwijzingen waren mede namens de minister van Justitie en Veiligheid.	Nee	De aanwijzing aan de voorzitters van de Veiligheidsregio geschiedt op basis van artikel 7 lid 1 Wet publieke gezondheid en ligt exclusief bij de minister van VWS. De minister van JenV wordt geïnformeerd en ondertekent mede, maar de bevoegdheid ligt exclusief bij de minister van VWS.
209	Ministerie van VWS	1.3	Thuis ... uitgezonderd.	Juridisch gezien geldt voor de thuissituatie alleen een dringend advies, het is geen juridische bindende maatregel. Kan via een voetnoot worden verduidelijkt of in de tekst. Zie ook suggestie bij p.22.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.
210	Ministerie van VWS	1.3	1450 Voorstel: 1350	Dit moet 1.350 bedden zijn, conform opschalingsplan. In de praktijk is op een later moment opgeschaald naar > 1.350, waaronder die 1.450 (en later zelfs naar 1.550). Maar hier gaat het over de opschaling richting 1.350.	Ja	Correctie overgenomen.
211	Ministerie van VWS	1.3	Hun ... niet. Voorstel: Hun verzoek honoreert de minister niet.	Deze formulering is onjuist gezien de minister het verzoek honoreert, niet het ministerie zoals hier gesteld.	Ja	Correctie overgenomen.
212	Ministerie van VWS	1.4	die ... 4.30 uur. Voorstel: die vanaf zaterdag 23 januari 2021 zal gaan gelden van 21.00 uur tot 10 februari 2021 om 04.30 uur.	Juridisch gezien, gelden de avondklokregels namelijk gedurende de gehele periode, ook overdag (dan heeft de avondklok alleen geen effect), in dit geval van zaterdag 23 januari 2021 van 21.00 uur tot 10 februari 2021 om 04.30 uur.	Ja	Correctie overgenomen.
213	Ministerie van VWS	1.4	De ... eenmaal. Voorstel: De minister zegt over het feit dat veel medewerkers bij de GGD toegang hebben tot de informatie "zo gaat dat ...	Er staat: De minister van VWS, de opdrachtgever van de GGD, zegt <u>erover</u> in de Tweede Kamer 'zo werkt het nou eenmaal'. 'Erover' verwijst naar de tekst in het OvV rapport voor het citaat. De tekst voor het citaat gaat over dat grootschalig wordt gehandeld in privégegevens van miljoenen Nederlanders uit de ICT-systemen van de GGD en dat de GGD hier bekend mee is, maar niets mee heeft gedaan. Echter, de minister van VWS heeft deze uitspraak in de Tweede Kamer niet gedaan op het feit dat er gehandeld is in privégegevens, maar dat duizenden GGD-medewerkers inzicht hebben in die gegevens, omdat zij bron- en contactonderzoek uitvoeren. https://zoek.officielebekendmakingen.nl/h-tk-20202021-48-3.pdf	Ja	Correctie overgenomen.
214	Ministerie van VWS	1.5	Op ... maart. Voorstel: Met ingang van 10 februari 2021 verlengt het kabinet de avondklok met bijna een maand tot de ochtend van 3 maart	De avondklok wordt niet op 7 februari 2021 verlengd, maar op 10 februari 2021. https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-7182.html	Deels	In de tekst staat dat de avondklok is verlengd op maandag, dwz 8 februari 2021, niet 7 februari 2021. Volgens de Rijksoverheid site is dit correct, het is niet 10 februari. Wel is de tekst op dit punt verduidelijkt.
215	Ministerie van VWS	1.5	Daarbinnen ... samen. Voorstel: Daarbinnen werken de evenementenbranche en diverse overheden (ministerie van Justitie en Veiligheid, ministerie van VWS en ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap) en kennisinstituten samen.	Graag expliciteren.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.
216	Ministerie van VWS	1.5	later ... genoemd. Voorstel: later het EU Digitaal Corona Certificaat genoemd.	In plaats van digitaal EU-COVID-certificaat de term EU Digitaal Corona Certificaat (EU DCC) gebruiken. Dit is de gangbare term.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
217	Ministerie van VWS	1.5	Tijdelijke ... coronatest. Voorstel: aanvullen (met input uit argumentatie)	De Eerste Kamer stemt er niet alleen mee in dat tijdelijke bewijzen van een negatieve coronatest gelden als toegangsbewijs, maar ook dat vaccinatiebewijzen en herstelbewijzen gelden als coronatoegangsbewijzen. Het wetsvoorstel is breder dan alleen negatieve testuitslagen.	Ja	De tekst is aangevuld met suggestie uit de reactie.
218	Ministerie van VWS	2.2.2	EMA Voorstel: CHMP	Het is niet het EMA dat veiligheid, werkzaamheid en kwaliteit beoordeeld maar de CHMP. En de CHMP geeft de positieve beoordeling af.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
219	Ministerie van VWS	2.3.2	De ... groepen. Voorstel: De aanvraag bevatte een brede vraag over de mogelijkheden van vaccinatie, waarbij werd gevraagd om dit te bekijken op basis van eerdere kennis over vaccins, in samenhang met informatie over de risicogroepen, epidemiologie en ziektelast als gevolg van COVID-19.	De adviesaanvraag bevat geen specifieke vraag over doelgroepen. Wel werd de volgende brede vraag gesteld: "Daarom vraag ik u om ook vanuit eerdere kennis over (andere) vaccins, in samenhang met informatie over de epidemiologie, risicogroepen en ziektelast als gevolg van COVID-19 aan te geven wat de verschillende mogelijkheden van vaccinatie zouden kunnen zijn."	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.
220	Ministerie van VWS	2.3.4	De ... vaccinatie. Voorstel: deze fijnmazige vaccinatie.	Het is onjuist om de start hoofdroute waar hier aan wordt gerefereerd kleinschalig te noemen. De genoemde hoofdroute door huisartsen zou een grote operatie van enkele duizenden praktijken zijn. Het kleinschalig noemen van deze route, in tegenstelling tot grootschalig, impliceert een dichotomie die niet past bij de grootte van de operatie. Wanneer er gerefereerd wordt naar operaties van deze aard, is er sprake van 'fijnmazige' vaccinatie, niet kleinschalige vaccinatie.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
221	Ministerie van VWS	2.3.5	Op ... prik. Voorstel: Op 14 januari 2021 komt de Gezondheidsraad in combinatie met het OMT met het advies om... prik.	Het GR-advies waar naartoe wordt verwezen refereert expliciet aan een eerder gecombineerd advies van het OMT met de GR (14 januari 2021). In dit rapport wordt de invulling van het advies "toch niet bewaren" niet meegenomen, waarmee de verwijzing een onjuiste onderbouwing is. Advies 14 januari 2021: "In de uitvoering van het vaccinatieprogramma worden de reeds geleverde vaccins voor de tweede dosis nu gereserveerd voor personen die de eerste dosis hebben gekregen. Door deze vaccins niet te reserveren, maar direct in te zetten voor anderen die in aanmerking komen voor de vaccinatie, kan een groep mensen eerder de eerste vaccinatie ontvangen. Hiermee wordt, zonder van het geadviseerde schema af te wijken, eenzelfde winst in het vaccinatieprogramma bereikt als behaald zou worden met het uitstellen van de tweede dosis. Voorwaarde is wel dat er vertrouwen moet zijn in de leveringen. Daarbij kan, in het geval van uitgestelde levering, de tweede vaccinatie, in plaats van na 21-28 dagen, zo nodig uitgesteld worden tot maximaal 6 weken na de eerste vaccinatie. Het OMT/GR adviseert derhalve om de reeds geleverde vaccins gereserveerd voor een tweede dosis zo snel mogelijk als haalbaar (onderzocht moet of afspraken voor de tweede vaccinatie kunnen worden verzet) in te zetten voor extra personen, en om het uitvoeringsteam vaccinatie de ruimte te bieden om binnen de mogelijkheden die er zijn, vaccins flexibel in te zetten, binnen de grenzen die daarvoor gesteld zijn binnen de registratietekst."	Ja	Correctie is overgenomen.
222	Ministerie van VWS	2.4.2	In ... gevaccineerd. Voorstel: aantallen aanpassen	Het hier genoemde aantal volledig gevaccineerden is niet correct. Begin juli is dit aantal al de 7 miljoen gepasseerd. - 16,7 miljoen is bereikt op zondag 4 juli 2021. - Op zondag 4 juli 2021 (in lijn met de datum van de gegevens genoemd vanaf regel 40) was het aantal volledig gevaccineerde mensen 7 miljoen (7.197.065). Ruim 6 miljoen volledig gevaccineerden werd bereikt op zondag 27 juni. (Bron: Coronadashboard.)	Ja	Cijfers zijn aangepast in lijn met de getallen in het Coronadashboard. Voor de gegevens in de figuur zijn de data van het RIVM aangehouden.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
223	Ministerie van VWS	2.4.3	In ... sturen. Voorstel: 60-plussers	De genoemde herhaaloproep betrof 60-plussers, geen 65-plussers zoals gesteld in huidige paragraaf. Bron: Herhalingsoproep voor coronavaccinatie bij 60-plussers Nieuwsbericht https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2021/06/01/herhalingsoproep-voor-coronavaccinatie-bij-60-plussers	Ja	Correctie is overgenomen.
224	Ministerie van VWS	2.5	Het ... ondersteunen. Voorstel: context schetsen	Binnen de brede en omvangrijke publiekscommunicatie over de coronavaccinaties, bestaande uit vele communicatieactiviteiten, was 'Stroop je mouw op' een deelcampagne als onderdeel van de brede publiekscommunicatie en niet de naam van alle campagnes. Later is er ook massamediaal gecommuniceerd over bijv. Prikken zonder afspraak en overvaccineren.nl.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie. Activiteiten die buiten de onderzoeksperiode vallen zijn niet overgenomen.
225	Ministerie van VWS	2.5	mensen ... motiveren. Voorstel: mensen te informeren en te motiveren.	Naast 'motiveren' was juist ook 'informereren' een belangrijke doelstelling van de gehele communicatie, zie ook het strategiedocument. De informerende communicatie is, in tegenstelling tot de eerste verwachtingen zoals verwoord in het strategiedocument, de hele vaccinatieperiode belangrijk gebleven en uitgebreid ingezet.	Ja	De aanvulling is toegevoegd.
226	Ministerie van VWS	2.5	De ... aansluiten. Voorstel: verhelderen	Dit zijn 2 verschillende overleggen geweest. 1.De gedragseenheid overlegde zelf tweewekelijks over de vaccinaties en de vaccinatiebereidheid, het VWS corona-communicatieteam schoof daar regelmatig bij aan, 2. Vanuit het VWS corona-communicatieteam was er, samen met GGD en RIVM, tweewekelijks overleg met zorgkoepels.	Deels	De sectie betreft de inbedding van kennis van de Gedragseenheid. De tekst is daarop aangepast.
227	Ministerie van VWS	2.5	Binnen ... vrijgemaakt. Voorstel: Het ministerie maakt aan het begin van de publiekscampagne capaciteit vrij om de overheidscommunicatie beter aan te laten sluiten bij deze groepen dan in het voorjaar.	Vanaf de start van de communicatie-inzet was er al capaciteit voor het vormgeven van de communicatie richting specifieke doelgroepen. (Zie ook hoofdstuk 6 pagina 135, regel 34-36 waarin dit wel juist staat).	Ja	Correctie is overgenomen.
228	Ministerie van VWS	2.5	Het ... stellen. Voorstel: Het ministerie wil mensen in staat stellen een persoonlijke, weloverwogen keuze te maken over vaccineren tegen corona.	Het ging niet over een keuze over 'het nut' van vaccineren, maar of men het vaccin wel of niet wilde nemen.	Nee	De tekst beschrijft de keuze vanuit het oogpunt van degene die een goed geïnformeerde keuze wil maken.
229	Ministerie van VWS	2.5.1	Online ... coronavaccinatie.nl. Voorstel: Online is informatie te vinden via coronavaccinatie.nl, waarmee men rechtstreeks landt op de juiste informatiepagina op rijksoverheid.nl, waar ook alle andere informatie over corona te vinden is.	Het aanbod is breder dan alleen coronavaccinatie.nl.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
230	Ministerie van VWS	2.5.1	De ... gebruikt. Voorstel: In overleg met de gedragseenheid wordt ervoor gekozen 'Het is begrijpelijk als je vragen hebt' op te nemen in de afsluiter van vele communicatiemiddelen.	Het communicatieteam overlegt regelmatig met de gedragseenheid. Zij adviseren en het VWS communicatieteam bepaalt uiteindelijk de boodschap.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
231	Ministerie van VWS	2.5.1	Het ... beschikken. Voorstel: anders verwoorden	Er was vanaf de start aandacht voor specifieke groepen, dit was niet naar aanleiding van deze brandbrief. Er was daarnaast voor deze brandbrief al overleg met de genoemde organisaties over de aandacht voor specifieke groepen.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
232	Ministerie van VWS	2.5.1	Het ... (webcare). Voorstel: De GGD zet chatmogelijkheden in. Het ministerie van VWS verzorgt, net als GGD en RIVM, online interactie (webcare).	Webcare is ingezet om zoveel mogelijk vragen te beantwoorden, niet alleen om in te gaan op twijfels, dus bijvoorbeeld ook om antwoord te geven op vragen als 'wanneer ben ik aan de beurt'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
233	Ministerie van VWS	2.5.1	Veel ... zwangerschap. Voorstel: Veel vragen die in de samenleving spelen komen voort uit discussies op sociale media en gaan bijvoorbeeld over de werking van het vaccin of het effect van het vaccin op een toekomstige zwangerschap.	Er waren meer terugkerende thema's waarover twijfels bleven bestaan die in communicatieuitingen zijn geadresseerd.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
234	Ministerie van VWS	2.5.1	De ... bereikt. Voorstel: zin weglaten	De campagne-effectmonitor gaat per definitie over massamediale inzet, en meet geen bereik onder specifieke doelgroepen.	Nee	De beschrijving is feitelijk juist en legt bloot dat de effecten van een publiekscampagne onder specifieke doelgroepen minder inzichtelijk zijn.
235	Ministerie van VWS	3.2	Bij ... rol. Voorstel: Na deze zin toevoegen: "De eerste versnelling heeft plaatsgevonden bij de verplichte toetsing door een medisch-ethische toetsingscommissie (in Nederland de Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek (CCMO) of een Medische-Ethische ToetsingsCommissie (METC): beoordeling of een klinisch onderzoek met een vaccin (maar ook met andere geneesmiddelen voor de bestrijding van symptomen en/of oorzaak van COVID-19) uitgevoerd kan worden is aanzienlijk teruggebracht tot 16 dagen."	Voordat een klinisch onderzoek gestart kan worden moet er een positieve beoordeling plaats hebben gevonden van een medisch-ethische commissie, pas daarna kan het onderzoek starten en de data verzamelen en de opbouw van het dossier voor het EMA. Ook bij die medisch-ethische toetsing is een versnelling opgetreden. Belangrijk dat dit aspect helder in het rapport terecht komt. Achterliggende stukken ter onderbouwing: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33464636/ & https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32668047/	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
236	Ministerie van VWS	3.2	Zo ... van. Voorstel: <u>Daarna</u> besluit het EMA bij de beoordeling van	Zie opmerking bij p. 76 regels 15-16.	Nee	De correctie is niet overgenomen. Het woord 'daarna' geeft een opsomming of tijdsverloop weer. Deze zin is echter de eerste zin in de opsomming, het woord 'daarna' is niet van toepassing op deze plek in de alinea.
237	Ministerie van VWS	3.2.1	EMA Voorstel: CHMP	Zie opmerking bij p. 55.	Ja	De correctie is overgenomen.
238	Ministerie van VWS	3.2.1	EMA (2x) Voorstel: CHMP	Zie opmerking bij p. 55.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
239	Ministerie van VWS	3.2.1	Voor ... practice. Voorstel: Verwijderen van regels 9-14 (inclusief referentie). De regels daarboven kunnen aangesloten worden op het stuk daaronder.	<p>De tekst op blz. 77, regel 9 t/m 14 zijn te kort door de bocht en inhoudelijk onjuist. Het focust alleen op GMP – de fabrikant van het vaccin; naast GMP ook GLP, GCP, GDP en PhV (zie EMA website).</p> <p>In deze timeline worden de verschillende aspecten beschreven: https://www.ema.europa.eu/en/from-lab-to-patient-timeline En specifiek voor de ontwikkeling Covid-19 medicines: https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/overview/public-health-threats/coronavirus-disease-covid-19/guidance-medicine-developers-other-stakeholders-covid-19</p> <p>De referentie naar alleen de GMP-pagina op de EMA-website is onjuist; beter is het naar de link hiervoor te verwijzen. Daarnaast is de GMP-pagina verkeerd geïnterpreteerd: het is niet EMA dit toeziet op de naleving de GMP, dat zijn de inspecties van de EU lidstaten. Na het schrappen van het voorgesteld stukje tekst mist er geen informatie, omdat het later in de tekst beter en uitgebreider wordt toegelicht.</p> <p>Alternatief (niet de voorkeur): Als deze passage er wel in moet blijven, dan is het voorstel de laatste gecorrigeerde zin te wijzigen in het volgende: 'Europese inspectoraten houden toezicht op de farmaceutische bedrijven in hun eigen land. Voor fabrikanten buiten Europa, die producten maken voor de Europese markt, geldt dat één van de Europese inspectoraten toeziet op de naleving van de good manufacturing practices op verzoek van het EMA'.</p>	Ja	Correctie overgenomen. Passage is geschrapt.
240	Ministerie van VWS	3.2.1	Onderzoek ... proefpersonen. Voorstel: Na deze zin het volgende stukje toevoegen: "Klinisch onderzoek moet voldoen aan de eisen van good clinical practice volgens de International Conference on Harmonisation (ICH-GCP). Volgens de Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen (WMO) mag een klinische studie met een experimenteel vaccin pas worden gestart na toestemming door de Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek (CCMO)."	Zie opmerking bij p. 76 regels 15-16.	Nee	Correctie is niet overgenomen vanwege schrappen van eerdere passage. Zie inzagecommentaar 239.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
241	Ministerie van VWS	3.2.1	De ... vrijwilligers. Voorstel: Na deze zin het volgende stukje toevoegen: "Na registratie vindt onderzoek plaats naar de veiligheid bij gebruik in de klinische praktijk (zogenaamde fase IV post marketing surveillance) en kunnen met toestemming van een erkende medische-ethische toetsingscommissie (METC) gerichte klinische studies worden uitgevoerd. Ook tijdens lopende studies wordt de veiligheid goed gevolgd. In het algemeen zijn de onderzoeken vwb veiligheid goed verlopen, maar er ontstonden wel problemen toen al het onderzoek met het Astra Zeneca vaccins plotseling werd gestopt vanwege een 'safety issue' waarover verder nauwelijks mededelingen werden gedaan. Dit heeft tot veel onzekerheid geleid bij proefpersonen, onderzoekers en ethische commissies. De grote aandacht in de pers voor deze ongespecificeerde bijwerkingen heeft ongetwijfeld bijgedragen aan het wantrouwen in de samenleving over de veiligheid. De CCMO heeft met andere onderzoekers een oproep gedaan om in dit soort situaties afspraken te maken over transparantie en communicatie."	Zie opmerking bij p. 76 regels 15-16.	Nee	De correctie is niet overgenomen. De tekstpassage bevat enkel een feitelijke beschrijving van onderzoek in de pre-klinische en klinische fase. Het pauzeren van onderzoek door AstraZeneca en bijwerkingen maken geen deel uit van dit hoofdstuk.
242	Ministerie van VWS	3.2.1	voor ... griepvaccins. Voorstel: voor het beoordelen van Mexicaanse griepvaccins en Ebola-vaccins	Chronologische volgorde omdraaien.	Ja	Correctie overgenomen.
243	Ministerie van VWS	3.2.1	EMA Voorstel: CHMP	Zie opmerking bij p. 55.	Ja	Correctie overgenomen.
244	Ministerie van VWS	3.2.1	beoordelaars ... EMA. Voorstel: schrappen	EMA coördineert maar heeft zelf geen beoordelaars. De beoordelaars zijn van bevoegde autoriteiten van de Europese lidstaten (in NL van het CBG).	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
245	Ministerie van VWS	3.2.1	De ... beoordeling. Voorstel: De stuurgroep bestaat uit deskundigen uit vertegenwoordigers van relevante bevoegde instanties	"deskundigen uit Europese lidstaten" is een te breed begrip.	Nee	De correctie is niet overgenomen. De passage waarnaar het inzagecommentaar verwijst bevat geen feitelijke onjuistheid, en het tekstvoorstel is niet concreter dan de originele tekst.
246	Ministerie van VWS	3.2.1	EMA Voorstel: CHMP	Zie opmerking bij p. 55.	Ja	Correctie overgenomen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
247	Ministerie van VWS	3.2.1	Dat ... handelsvergunning. Voorstel: verduidelijken	Het advies van de CHMP en het besluit van de EC om een voorwaardelijke handelsvergunning toe te kennen gebeurt op basis van de data in het dossier. Het is dus niet zo dat alle vaccins vanzelfsprekend een voorwaardelijke handelsvergunning krijgen. De EC besluit of ze het advies van de CHMP volgt. Latere vaccins komen mogelijk wel in aanmerking voor een volledige handelsvergunning afhankelijk van de aangeleverde data.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.
248	Ministerie van VWS	3.2.1	In ... Noodsituaties. Voorstel: aanpassen conform argumentatie	Een voorwaardelijke handelsvergunning wordt niet per definitie afgegeven in noodsituaties, maar in geval van medische noodzaak en op voorwaarde dat de benodigde aanvullende gegevens binnen gestelde tijdslijnen worden aangeleverd.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.
249	Ministerie van VWS	3.2.1	De ... kiest. Voorstel: besluit op basis van advies van de CHMP	De Europese Commissie besluit op basis van advies van de CHMP.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.
250	Ministerie van VWS	3.2.1	EMA Voorstel: CHMP	Zie opmerking bij p. 55.	Ja	Correctie overgenomen.
251	Ministerie van VWS	3.2.4	In ... omstandigheden. Voorstel: Na deze zin toevoegen: Zowel bij de beoordeling van onderzoeksvoorstellen van farmaceutische bedrijven door medisch-wetenschappelijke en ethische toetsingscommissies (in Nederland de CCMO) als bij de beoordeling van de registratiegegevens door het EMA, treedt deze versnelling op.	Zie opmerking bij p. 76 regels 15-16.	Nee	De correctie is niet overgenomen. Het doel van de tekst is een conclusie. De boodschap in de voorgestelde tekst is opgenomen in de hoofdtekst, zie inzagecommentaar 235.
252	Ministerie van VWS	3.2.4	Betrokken ... proefpersonen. Voorstel: Na deze zin toevoegen: Deze inschatting van de veiligheidsrisico's is over het algemeen goed verlopen, nog grotere transparantie over de veiligheid van vaccins in crisissituaties kan helpen in de acceptatie van COVID-19 vaccins.	Zie opmerking bij p. 76 regels 15-16.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
253	Ministerie van VWS	3.3.4	De ... vaccins. Voorstel: De Europese Commissie neemt in de aankoopcontracten onder specifieke en strikte voorwaarden een deel van de aansprakelijkheid van farmaceutische bedrijven over, als blijkt dat ondanks alle strenge eisen die vooraf worden gesteld aan de veiligheid van vaccins, er toch onvoorziene (onbekende) bijwerkingen worden vastgesteld.	De huidige formulering over aansprakelijkheid is juridisch onjuist. In alle contracten wordt de Europese wetgeving inzake productaansprakelijkheid volledig gerespecteerd. Bijwerkingen van vaccins die zijn oorsprong vinden in het niet naleven van deze regels behoren tot de aansprakelijkheid van de producent.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
254	Ministerie van VWS	3.4	Bij ... veiligheidsrisico. Voorstel: Bij de versnelling van vaccinontwikkeling en -beoordeling, waarbij de eisen hetzelfde moeten zijn als van andere vaccins die op de Europese markt worden gebracht, van COVID-19-vaccins maken het EMA, de Europese Commissie, het ministerie van VWS en het kabinet afwegingen of in de ontwikkelings- en evaluatiefase verschillende stappen versneld of parallel uitgevoerd kunnen worden, wat resulteert in tijdswinst om te interveniëren in de pandemie. En of deze tijdswinst opweegt tegen de mogelijke veiligheidsrisico's.	De indruk wordt nu gewekt dat er een 'trade-off' is tussen veiligheidsrisico's en tijdswinst bij de ontwikkeling en beoordeling van de coronavaccins. Terwijl de coronavaccins aan dezelfde eisen moeten voldoen als andere vaccins die op de Europese markt worden gebracht. Wel werden/worden in de ontwikkelings- en evaluatiefase verschillende stappen versneld of parallel uitgevoerd. https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/overview/public-health-threats/coronavirus-disease-covid-19/treatments-vaccines/vaccines-covid-19/covid-19-vaccines-development-evaluation-approval-monitoring <i>"COVID-19 vaccines can only be approved and used if they comply with all the requirements of quality, safety and efficacy set out in the EU pharmaceutical legislation."</i> <i>"In view of the pandemic, EMA and regulatory agencies in Europe are diverting resources to speed up processes and reduce timelines for the evaluation and authorisation of COVID-19 vaccines."</i> <i>"The EU's pharmaceutical legislation ensures that vaccines are only approved after scientific evaluation has demonstrated that their overall benefits outweigh their risks."</i> <i>"A vaccine's benefits in protecting people against COVID-19 must be far greater than any side effect or potential risks."</i>	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
255	Ministerie van VWS	3.4	Toch ... vaccin. Voorstel: schrappen van de zin	Dit geldt voor elk medisch-wetenschappelijk onderzoek. Medische onderzoeken met proefpersonen mogen daarom enkel worden uitgevoerd indien deze voldoen aan strenge (WMO) wet- en regelgeving. Hierdoor worden de risico's voor onderzoeksdeelnemers beperkt. De huidige formulering impliceert dat de risico's groter zijn dan de inherente risico's. Dit was echter niet mogelijk, gezien voldaan werd aan de genoemde regelgeving.	Ja	Correctie overgenomen.
256	Ministerie van VWS	4.2.1	Tot... vaccinatiestrategieën. Voorstel: Tot eind december (2020)	Tot eind december <u>2020</u> treedt geen tijdelijke commissie aan, gezien de Commissie Medische Aspecten van COVID-19 21 december 2020 aantreedt; het genoemde jaartal (2021) moet vervangen worden door 2020.	Ja	Correctie overgenomen.
257	Ministerie van VWS	4.3.3	5 februari. Voorstel: 4 februari	https://www.gezondheidsraad.nl/onderwerpen/vaccinaties/documenten/adviezen/2021/02/04/covid-19-vaccinatie-astrazeneca-vaccin	Ja	Correctie overgenomen.
258	Ministerie van VWS	5.2.4	In ... geleverd. Voorstel: in grote verpakkingseenheden van 1000 stuks en ongelabeld wordt geleverd.	Naast het extreem koel bewaren, en grote verpakkingseenheden, werden de BioNTech/Pfizer vaccins ongelabeld geleverd. Wat belangrijke extra complicaties meebracht voor dit nieuwe scenario.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de suggestie uit de reactie.
259	Ministerie van VWS	5.2.4	Het... noodzakelijk. Voorstel: Het ministerie van VWS besluit, na advies van het RIVM, dat het niet wenselijk is om... noodzakelijk	Het besluit van het Ministerie is op basis van een expliciet advies van het RIVM tot stand gekomen.	Ja	Correctie overgenomen.
260	Ministerie van VWS	5.2.4	Voor ... GGD. Voorstel: Voor de start van de vaccinatiecampagne betekende dit een wending van fijnmazig vaccinatiepunten door huisartsen en instellingsartsen, naar... GGD.	Dit betekende enkel voor de start een wending. De huidige formulering impliceert dat deze wending voor de gehele campagne gold. Daarnaast is bij het benoemen van de fijnmazige locatie de toevoeging van de term <i>kleinschalig</i> niet correct. Zie ook opmerking bij p. 61.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
261	Ministerie van VWS	5.3.3	De ... vastgesteld. Voorstel: aangepaste verwijzing in voetnoot	In de huidige formulering wordt gerefereerd aan het onderzoek van de RVS, van 26 maart 2021. Bij het aanhalen van de gesignaleerde kwetsbaarheid van de informatievoorziening van het vaccinatiestelsel, moet verwezen worden naar een eerder rapport. Het RVS rapport van 26 maart is namelijk pas na de start van de vaccinatiecampagne uitgebracht waardoor de in de tekst gesuggereerde volgtijdelijkheid niet correct kan zijn.	Deels	Het RVS-rapport is inderdaad van maart 2021 en van volgtijdelijkheid is dus geen sprake. De tekst is aangepast, maar de verwijzing is gehandhaafd, omdat de kwetsbaarheid eerder dan het RVS-onderzoek is gesignaleerd, wat blijkt uit de aanvraag verkenning vaccinatiestelsel (VWS, 18 februari 2020).
262	Ministerie van VWS	5.4.2	De ... uitvoeringsrichtlijn. Voorstel: De toezichthouder, de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ), is bij alle uitvoeringsorganisaties overwegend positief over het verloop van de uitvoering van de COVID-19-vaccinatie volgens de Uitvoeringsrichtlijn COVID-19-vaccinatie.	Zie hiervoor de factsheets waarnaar verwezen wordt. Daarin staan naast positieve bevindingen ook verbeterpunten beschreven.	Ja	Correctie overgenomen.
263	Ministerie van VWS	5.4.2	Op ... gaan. Voorstel: om spillage niet verloren te laten gaan.	De hier genoemde initiatieven zijn gericht om spillage van vaccins te voorkomen, niet 'om vaccin-overschoten niet verloren te laten gaan'. De vakterm spillage zou hier correct zijn, gezien overschot gaat om vaccins die niet meer ingezet kunnen worden.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
264	Ministerie van VWS	5.4.2	Met .. krijgen. Voorstel: ... EU-COVID-certificaat en een coronatoegangsbewijs kan krijgen.	Met een vaccinatiebewijs kon niet alleen een EU Digitaal Corona Certificaat (EU DCC) worden aangemaakt, maar ook een coronatoegangsbewijs (CTB) die voor het verkrijgen van toegang tot diverse locaties in Nederland ook verplicht was.	Ja	De tekst is aangevuld met suggestie uit de reactie.
265	Ministerie van VWS	5.4.3	Door ... GGD GHOR Nederland. Voorstel: ..zijn ze de grootste uitvoeringsorganisatie geworden, met directe aansturing vanuit de CPO van de GGD GHOR Nederland. Het RIVM heeft regie over de gehele vaccinatiecampagne, inclusief de GGD GHOR en GGD'en als grootste uitvoeringsorganisatie.	CPO is ontstaan ten behoeve van het organiseren van het grootschalig testen en bron- en contactonderzoek bij de GGD'en. De CPO vormt daarmee de centrale en verbindende schakel tussen het ministerie van VWS en het RIVM en de GGD'en.	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.
266	Ministerie van VWS	5.5.2	De ... is. Voorstel: De minister van VWS hanteert initieel het uitgangspunt dat iemand uitgenodigd kan worden...is.	De Minister hanteert dit uitgangspunt enkel initieel. Later in de campagne wordt dat aangepast aan de hand van het gezamenlijke OMT + GR advies van 14 januari 2021.	Ja	Correctie overgenomen.
267	Ministerie van VWS	5.5.4	De ... AstraZeneca. Voorstel: De IGJ ziet dat het pauzeren van AstraZeneca heeft geleid tot aarzelingen over de veiligheid van de vaccins.	De tekst klopt zo bij de verwijzing (factsheet 3 IGJ). Waarbij 'aarzeling over veiligheid' niet per se altijd hetzelfde is als 'afname van vertrouwen'.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
268	Ministerie van VWS	6.2	Als ... bereiken. Voorstel: Als de vaccinatiecampagne zich verbreedt naar grote delen van de bevolking ontstaat inzicht waar de publiekscampagne minder goed in staat is mensen te bereiken.	Hoe meer vaccinaties er gezet werden, hoe beter zichtbaar werd waar de vaccinatiegraad achterbleef.	Ja	Correctie overgenomen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
269	Ministerie van VWS	6.2	Zodra ... publiekscampagne	Zie opmerking over pagina 70, regel 1 en pagina 135 regels 24-26.	Nee	Aanpassing niet overgenomen. De tekst beschrijft de grenzen van het bereik met de massamediale campagne.
270	Ministerie van VWS	6.2	Om ... nodig.	Zie opmerking op pagina 244, regels 28-29 over de zeer gerichte campagne op specifieke postcodegebieden waar de vaccinatiegraad achterblijft.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
271	Ministerie van VWS	6.3	In ... gemaakt.	Zie de opmerking op pagina 69, regel 11-13 over het verschil tussen publiekscommunicatie en de campagne als onderdeel van de gehele communicatie over de coronavaccinaties.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
272	Ministerie van VWS	6.4	De ... bereik.	Zie de opmerking op pagina 69, regel 11-13 over het verschil tussen publiekscommunicatie en de campagne als onderdeel van de gehele communicatie over de coronavaccinaties.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
273	Ministerie van VWS	7.2.4	Die ... onbeantwoord. Voorstel: zin schrappen	Het OMT spreekt zich in dit advies [van 28 juli] niet uit over de evt. meerwaarde van medische mondkapjes. De vraag van de DG Volksgezondheid van 24 juli was gericht op het gebruik van niet-medische mondkapjes. Op 17 april en 1 mei heeft ze al om advies gevraagd over het gebruik van chirurgische mondkapjes. Die vraag blijft echter onbeantwoord. In OMT-advies van 28 juli 2020 staat onder meer: "Wat betreft gebruik van chirurgische mondneuskapjes zijn er aanwijzingen voor een gering positief effect bij gebruik in de publieke ruimte. De orde van grootte van het effect is echter beperkt, tot zo'n 6% afname van besmettingen in enkele onderzoeken uitgevoerd in omstandigheden waarin andere studies geen effect laten zien. Het Noorse Instituut voor Publieke Gezondheid heeft uitgerekend dat – afhankelijk van de epidemiologische situatie en aangenomen effectiviteit – van 30.000 tot ruim een miljoen personen één week lang een chirurgisch mondneuskapje moeten gebruiken om bij één persoon een besmetting met COVID-19 te voorkómen. Dat betrof een conservatieve schatting." Het OMT bespreekt chirurgische mondneuskapjes dus wél in dit advies.	Deels	Door in het advies van 28 juli een alinea te wijden aan de te verwachten effectiviteit van het dragen van chirurgische mondkapjes in de publieke ruimte, geeft het OMT feitelijk nog geen antwoord op de vraag van 17 april of het uitmaakt welk type masker gedragen wordt. Het feit dat het OMT in het advies wel ingaat op het gebruik van chirurgische mondkapjes in de publieke ruimte is echter wel relevant en is daarom voor de volledigheid aan de betreffende passage toegevoegd.
274	Ministerie van VWS	7.2.6	Daar ... advies	Deze tekst klopt in principe, maar er waren ook uitingen met meer uitleg. In diverse nieuwsberichten (https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/09/30/dringend-advies-tot-dragen-van-mondkapjes en https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/10/02/dringend-advies-tot-dragen-van-mondkapjes) wordt duidelijk uitgelegd eind sept 2020 en begin okt 2020 dat het geen verplichting is. De meeste campagneteksten waren niet in de gebiedende wijs. Maar (met name) op social media hebben we ook uitingen gehad die wel gebiedend waren ("draag een mondkapje", zoals in de plaatjes onderaan het bericht van 30/09/2020) om invulling te geven aan de wens van de Tweede Kamer om duidelijker te communiceren.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
275	Ministerie van VWS	7.5.2	Twee ... maand.	Tussen 13 oktober en 1 december zit geen twee en een halve maand, maar anderhalve maand.	Ja	Correctie overgenomen

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
276	Ministerie van VWS	8.2.2	Al ... beperken. Voorstel: De scholensluiting is onderdeel van een breder pakket aan maatregelen. De scholensluiting voorkwam a) besmettingen onder scholieren, b) reisbewegingen en contacten op scholen, waaronder reisbewegingen en contacten van ouders, c) het feit dat kinderen op school besmet zouden worden en vervolgens in de kerstvakantie (oudere) familieleden (in een kwetsbare groep van bijv. grootouders) zouden besmetten.	Door de huidige wijze van formuleren lijkt het erop dat de scholensluiting gericht is op een te eng geformuleerd doel. Graag aanpassen.	Deels	In het onderzoek van de Raad is geen onderbouwing van de scholensluiting aangetroffen, zoals die is gegeven in deze reactie. In openbare bronnen is alleen een onderbouwing gegeven voor het pakket waar deze maatregel deel van uitmaakte. Op basis van verschillende andere bronnen, waaronder interviews met betrokkenen, stelt de Raad vast dat het sluiten van het primair onderwijs enkel op het verminderen van contacten van ouders gericht was. Het OMT en het kabinet hanteerden op dat moment ook het uitgangspunt dat de kinderen in het primair onderwijs geen belangrijke rol speelden in de virusverspreiding. In het voortgezet onderwijs namen op dat moment de besmettingen wel toe. De passage is daarom gedeeltelijk aangepast door het verminderen van contacten en reisbewegingen van kinderen in het voortgezet onderwijs nog te benoemen.
277	Ministerie van VWS	8.2.4	In ... scholensluiting. Voorstel: In de gedragsreflecties op mogelijke veranderingen in het maatregelenpakket komt schoolsluiting regelmatig aan bod. Deze reflecties zijn opgesteld vanaf begin januari 2021. De gedragsreflecties zijn opgesteld met geïntegreerde inzichten op basis van verschillende kwalitatieve en kwantitatieve bronnen, en expertinput.	Deze zin klopt niet.	Ja	In de betreffende zin is verhelderd dat metingen van de cijfermatige ontwikkeling van het draagvlak is bedoeld. Dat schoolsluiting wel voorkomt in de gedragsreflecties is in een voetnoot toegevoegd.
278	Ministerie van VWS	8.2.6	Het ... openen. Voorstel: Het OMT adviseert om de ruimte die eventueel zou ontstaan door het handhaven van de avondklok en de bezoekenregeling, te benutten om het voortgezet onderwijs gedeeltelijk te openen.	'voortgezet' ontbreekt hier.	Ja	Correctie overgenomen.
279	Ministerie van VWS	8.4.2	Geen ... overwogen. Voorstel: rest van de alinea schrappen.	Alternatieven zijn wel overwogen. In de sheets van 11 december 2020 stond bijvoorbeeld de optie om alleen het mbo en hoger onderwijs te sluiten voor fysiek onderwijs. Gelet op het alarmerende advies, is hier alleen niet voor gekozen.	Nee	Deze bevinding is gebaseerd op interviews met betrokkenen en wordt bevestigd door de bestudeerde documentatie rondom de besluitvorming in het betreffende weekend (12 en 13 december 2020). De zin is naar aanleiding van deze inzagereactie aangepast door concreter aan te geven dat interviews met betrokkenen de primaire bron zijn van deze bevinding.
280	Ministerie van VWS	8.4.2	De ... ouders. Voorstel: De contacten en reisbewegingen die een scholensluiting moet verminderen zijn namelijk niet alleen die van kinderen, maar ook die van hun ouders.	Zie opmerking bij p. 181. Sluiting had ook tot doel de contacten en reisbewegingen van de kinderen zelf te beperken.	Deels	De tekst is genuanceerd naar aanleiding van de reactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
281	Ministerie van VWS	9.1	Het ... hond. Voorstel: het is onder andere wel toegestaan om buiten te zijn tijdens de avondklok in geval van calamiteiten (...).	Dit waren niet alle uitzonderingen op de avondklok. Zie daarvoor: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-4191.html	Ja	De uitzonderingen op de avondklok zijn samengevat weergegeven. In de tekst hebben we dit verduidelijkt en een voetnoot opgenomen met een verwijzing naar het volledige overzicht.
282	Ministerie van VWS	9.2.1	Samenkomen ... personen. Voorstel: Samenkomen in groepen buiten de woning is op dat moment niet toegestaan en het dringende advies maximaal aantal bezoekers thuis is twee personen.	Juridisch gezien geldt voor de thuissituatie alleen een dringend advies.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
283	Ministerie van VWS	9.2.2	De ... buitenland. Voorstel: De inschatting van het effect baseert het OMT op een viertal reviews van verschillende onderzoeken en bijvoorbeeld ook evaluatie van de avondklok zoals ingesteld in Frankrijk.	Deze zin lijkt tegenstrijdig. In het OMT-advies staat letterlijk: "Uit een viertal reviews van verschillende onderzoeken en bijvoorbeeld ook evaluatie van de avondklok zoals ingesteld in Frankrijk, blijkt dat een avondklok (c.q. verplichting tot thuisblijven) tot een reductie van 8%-13% van de gemiddelde Rt-waarde zou kunnen leiden." Er staat dus niet gespecificeerd op hoeveel artikelen dit gebaseerd is.	Ja	Uit het onderzoek van de Raad blijkt dat het OMT zich baseerde op twee artikelen over sociale contacten en verspreiding van het virus, twee over maatregelen die in het buitenland genomen worden en twee over de ervaringen met een avondklok in Frankrijk. De tekst in het rapport is aangepast, zodat duidelijk is dat het ene uit het OMT-advies komt en het andere uit het onderzoek van de Raad.
284	Ministerie van VWS	9.2.3	Het ... twee. Voorstel: Het dringende advies voor het aantal bezoekers dat per huishouden is toegestaan is maximaal twee.	Juridisch gezien geldt voor de thuissituatie alleen een dringend advies, het is geen juridische bindende maatregel.	Ja	Correctie overgenomen.
285	Ministerie van VWS	9.2.3	Het ... mogelijkheden. Voorstel: Het kabinet vindt het instellen van een avondklok een zware stap, maar ziet op dat moment geen andere haalbare alternatieven.	Het Kabinet heeft andere mogelijkheden overwogen, maar zag op dat moment daarbinnen geen andere haalbare alternatieven.	Ja	Correctie overgenomen.
286	Ministerie van VWS	9.2.4	De ... burgers. Voorstel: De avondklok beperkt de bewegingsvrijheid van burgers.	Juridisch gezien gaat het om een beperking van een mensenrecht, bij een inbreuk wordt geconstateerd dat dit niet rechtmatig was.	Ja	Correctie overgenomen.
287	Ministerie van VWS	9.2.4	Voor ... burgers. Voorstel: Voor het in werking stellen van artikel 8 van de Wbbbg zijn proportionaliteit en subsidiariteit van de maatregel een belangrijke toets, juist vanwege de beperking van de bewegingsvrijheid van burgers	Juridisch gezien gaat het om een beperking van een mensenrecht, bij een inbreuk wordt geconstateerd dat dit niet rechtmatig was.	Ja	Correctie overgenomen.
288	Ministerie van VWS	9.2.5	De ... covid-19. Voorstel: De wettelijke basis voor de avondklok valt door deze verandering onder het tijdelijk hoofdstuk in de Wpg dat betrekking heeft op de bevoegdheden om maatregelen te treffen voor covid-19.	Er bestond geen aparte 'coronawet'. In juridische zin is met de Twm een tijdelijk hoofdstuk toegevoegd in de Wpg.	Ja	De tekstwijziging naar aanleiding van deze reactie, waarbij in een voetnoot wordt aangegeven dat deze wet een tijdelijk hoofdstuk van de Wpg is, is aangebracht bij de eerste keer dat Tijdelijke wet maatregelen covid-19 wordt genoemd in dit rapport (in paragraaf 1.1).

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
289	Ministerie van VWS	9.2.5	In de uitspraak van de Hoge Raad op 18 maart 2022 luidt het oordeel dat de Wbbbg een juridisch juiste grond was voor het invoeren van de avondklok in januari 2021. Voorstel: In het arrest van de Hoge Raad op 18 maart 2022 luidt het oordeel dat de Wbbbg een juridisch juiste grond was voor het invoeren van de avondklok in januari 2021.	Juridische terminologie is arrest	Ja	Correctie overgenomen.
290	Ministerie van VWS	9.6.2	Het ... brengen. Voorstel: Het niet kunnen vaststellen van het effect lijkt in tegenspraak met het feit dat het besluit voor de avondklok gebaseerd is op studies uit het buitenland die wel het effect van de avondklok in kaart kunnen brengen (zij het niet met harde cijfers).	Reviews van de studies en de ervaringen in Frankrijk wijzen op effectiviteit, het advies rept niet van cijfers waarop deze aannames gebaseerd zijn. Oftewel, exacte cijfers zijn niet te geven, wel schattingen. De tekst die er nu staat is niet geheel foutief, maar hier zou wel een nuancerende zinsnede aan toegevoegd kunnen worden. Zie de tekstsuggestie hiernaast.	Deels	De tekst is aangevuld in lijn met de inzagereactie, door toe te voegen: 'zij het met grote onzekerheid.'
291	Ministerie van VWS	10.4	Er ... complicaties. Voorstel: laatste twee zinnen omdraaien	De gevolgtrekking is hier niet volledig. Moeten handelen op momenten dat een wijziging zich voordoet is niet de oorzaak voor de genoemde complicaties. Mogelijk is hier bedoeld dat onverwachte veranderingen door onzekerheid in de leveringen leiden tot complicaties in de dagelijkse operaties. En dat daarom partijen moeten handelen op het moment dat een wijziging zich voordoet. Mogelijk is de laatste zin (Dat leidt... veel complicaties) bedoeld om vóór de vorige zin te staan (vóór 'er wordt door.... zich voordoet').	Ja	Overgenomen in lijn met de reactie.
292	Ministerie van VWS	10.5	In ... winnen.	Zie de opmerking op pagina 69, regel 11-13 over het verschil tussen publiekscampanie en de campagne als onderdeel van de gehele communicatie over de coronavaccinaties.	Ja	Overgenomen in lijn met de reactie.
293	Ministerie van VWS	10.5	Vanaf ... aanpak. Voorstel: aanvullen (met input uit argumentatie)	Aanvulling: Ook onderdeel van de fijnmazige aanpak was een campagne gericht op, in eerste instantie, 200 postcodegebieden waar de vaccinatiegraad achterbleef, met onder andere abri-posters en online berichten over 'Prikken zonder afspraak'.	Nee	Deze aanvulling is opgenomen in H6, maar is hier niet herhaald omdat het buiten de periode van het onderzoek valt.
294	Ministerie van VWS	11	Het ... verspreiden. Voorstel: Het BioNTech/Pfizer-vaccin, dat uiteindelijk als eerste beschikbaar kwam, bleek vanwege logistieke randvoorwaarden zoals koeling en verpakkingsvoorwaarden, in combinatie met het toen geldende Gezondheidsraad advies over de inzet ervan, niet geschikt om via het huisartsennetwerk in te zetten.	Leidend voor het inzetten van vaccins zijn niet alleen eigenschappen en logistieke randvoorwaarden, maar ook het (soms wijzigende) medische advies over inzet bij een bepaalde doelgroep. Het medische advies over de inzet was hier leidend, niet enkel de genoemde logistieke randvoorwaarden zoals koeling. Dit is gedurende de hele campagne van invloed geweest, en was een leidende factor in de inrichting ervan.	Nee	De aangehaalde passage is hier gebruikt ter illustratie dat er werd gewerkt met één dominant scenario.
295	Ministerie van VWS	11	De ... prikbusen.	Zie opmerking op p. 244, regels 28-30.	Nee	Het samenspel tussen de (landelijke) publiekscampagne en de lokale, fijnmazige aanpak die in de onderzoeksperiode op gang kwam komt in deze passage voldoende tot uitdrukking.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
296	Ministerie van VWS	Bijlage C	directoraat-generaal ... (DGPG). Voorstel: directoraat-generaal Volksgezondheid (DGV).	Het verantwoordelijke directoraat-generaal is het directoraat-generaal Volksgezondheid, waarbij de directie Publieke Gezondheid verantwoordelijk is voor de infectieziektebestrijding.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
297	Ministerie van VWS	Bijlage C	De ... infectieziekten. Voorstel: De IGJ heeft een toezichhoudende taak in het kader van de Wet publieke gezondheid (Wpg) onder meer ten aanzien van de infectieziektebestrijding.	Laten vervallen van de specificaties 'arts infectieziektebestrijding' en 'vaccinatieprogramma' omdat die niet expliciet in de Wpg genoemd worden en laten vervallen dat IGJ 'een melding krijgt bij een uitbraak van een infectieziekte', omdat dit niet het geval is.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie en inzageactie 196.
298	Ministerie van VWS	Bijlage C	programmadiectoraat-COVID-19 en programmadiector-generaal. Voorstel: Op pagina 268: de programmadiectorie COVID-19 en programmadiector. Op pagina 269: de programmadiectorie COVID-19.	Het verantwoordelijke directoraat-generaal is het directoraat-generaal Volksgezondheid, waarbij de programmadiectorie COVID-19 is opgericht voor covid-19. Aan het hoofd van die directie staat een programmadiector (en geen programmadiector-generaal).	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
299	GGD GHOR Nederland	Inleiding		Algemeen: 1. Het bevreemdt ons dat in de beide deelonderzoeken geen specifieke aandacht is geschonken aan het grootschalig testen en het bron- en contactonderzoek, beide zijn immers essentiële onderdelen van de corona-aanpak. 2. Een zelfde vraag betreft de boostercampagne van eind 2021 en het vaccineren van kinderen. Al deze taken zijn door de CPO en de GGD'en uitgevoerd, veelal tegelijkertijd, en hebben derhalve veel van de organisatie en van de samenwerking met de partners gevraagd. Graag vernemen we of de OVV voornemens is om deze onderwerpen mee te nemen in het derde deelonderzoek. 3. Er wordt afwisselend gesproken over 'de GGD'en' en 'de GGD'; dat moet consequent 'de GGD'en' zijn. En 'de GGD GHOR Nederland' moet overal zijn 'GGD GHOR Nederland'.	1. Nee 2. Nee 3. Ja	1. Het grootschalig testen en bron- en contactonderzoek zullen aan de orde komen in het derde deelonderzoek. 2. Zowel de boostercampagne als het vaccineren van kinderen vallen buiten de periode van dit tweede deelonderzoek. 3. Correctie overgenomen.
300	GGD GHOR Nederland	Lijst van afkortingen	CPO - Corona Programma Organisatie toevoegen op lijst afkortingen nu zij op veel plaatsen staat vermeld		Ja	CPO is toegevoegd aan de lijst met afkortingen.
301	GGD GHOR Nederland	1.3	"ter beschikking" vervangen door "toegezegd".	1000 militairen...? Die zijn door de Minister van Defensie wel genoemd, maar nooit echt ter beschikking gesteld.	Ja	Correctie overgenomen.
302	GGD GHOR Nederland	1.6	Al snel melden zich vaccinatielocaties aan.	Volgens noot 225 betreft dit huisartsenpraktijken. "vaccinatielocaties" vervangen door "huisartsenpraktijken".	Ja	Correctie overgenomen.
303	GGD GHOR Nederland	1.6	Regel 20, voorafgaande aan het woord "In", de zin toevoegen: 'Het is een ideaal vaccin als je met één prik klaar wil zijn, klaar voor de zomer, voor de festivals, voor dansen met Janssen', aldus minister de Jonge op 23 juni 's ochtends."	Door de volgorde (eerst het nachtfeest van de GGD, daarna de tweet van de minister) ontstaat de indruk dat 'dansen met Janssen' door 'de GGD' is geïntroduceerd. De minister VWS is bedenker van die slogan en heeft dit al op 23 juni 's ochtends breed gecommuniceerd https://www.parool.nl/nederland/stormloop-op-janssenprik-na-lancering-telefoonnummer-lijnen-overbelast~be3b3c9b/ (Zie ook p.127, r.9-24; en de conclusies op p.243, waar alleen de communicatie van de minister wordt genoemd)	Ja	De tekst is aangevuld met de suggestie uit de reactie.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
304	GGD GHOR Nederland	Sectie II	Hoofdstukindeling wijkt in nummering af van indeling in navolgende hoofdstukken		Ja	Correctie is overgenomen.
305	GGD GHOR Nederland	2.4.1	Toe te voegen zin na het woord "voorrang.": "Anders dan eerdergenoemde organisaties lobbyen GGD'en zelf niet om voorrang voor hun personeel in de test- en vaccinatiestraten."		Nee	Deze paragraaf gaat over groepen die lobbyen en geen voorrang hebben gekregen. In die context is de aanvulling niet relevant.
306	GGD GHOR Nederland	2.4.2	De zin "Eind december zijn de GGD'en namelijk nog niet gereed om te kunnen starten met vaccineren, doordat de registratiesystemen nog niet operationeel en bruikbaar zijn voor vaccinatie op grote schaal" wijzigen in: "Het kostte een aantal weken om het afspraken- en registratiesysteem gereed te maken. Niet zeker was of dit eind december gereed zou zijn, daarom is er voor gekozen om begin januari te starten"		Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzage-reactie.
307	GGD GHOR Nederland	2.4.3	De zin die begint met het woord 'Met', wijzigen in: "Hoewel de registratie bij de GGD'en op 6 januari op orde was, gaat met name bij huisartsen en instellingen het registreren van vaccinatiegegevens in het CIMS niet altijd goed."		Nee	De voorgestelde - feitelijk correcte - toevoeging is niet overgenomen omdat de betreffende alinea uitsluitend over <i>problemen</i> met de registratie van vaccinaties gaat.
308	GGD GHOR Nederland	4.2.1	"eind december 2021" wijzigen in "eind december 2020"		Ja	Correctie overgenomen.
309	GGD GHOR Nederland	4.4	"20202" wijzigen in "2020"		Ja	Correctie overgenomen.
310	GGD GHOR Nederland	4.5		Hier in de conclusies (m.n. tussen de 2 zinnen op r.23) ontbreekt nou juist de belangrijke vermelding van de noodzakelijke aanpassing van de strategie ivm het eerst beschikbaar komen van Pfizer ipv Astra Zeneca. Dus: <i>eerst om die reden</i> de switch van 'bewoners' naar 'medewerkers' en daarna de lobby's voor voorrang.	Ja	De tekst is aangevuld in lijn met de inzage-reactie.
311	GGD GHOR Nederland	5.2.4	"bewaren" wijzigen in "bezwaren"		Ja	Correctie overgenomen.
312	GGD GHOR Nederland	5.4.1	"mei 2020" moet zijn "mei 2021"		Ja	Correctie overgenomen.
313	GGD GHOR Nederland	5.4.1	Dienstverleningsopdracht' dient gewijzigd te worden in 'Dienstverleningsovereenkomst'		Ja	Correctie overgenomen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
314	GGD GHOR Nederland	5.4.2	De zin 'Dat heeft tot gevolg zijn.' is niet juist.	Niet de verdeling van vaccins door Rivm leidt tot spillage aan einde dag. Het betreffen de laatste vaccins die opgetrokken worden uit een aangebroken flacon. Deze aangebroken flacon mag niet bewaard worden tot de volgende dag. Er kunnen dan max 5 gereede spuiten overblijven, met een gemiddelde van 2-3. Deze konden worden aangeboden aan de professionals en later aan andere geselecteerde groepen. De GGD heeft er zelf voor gekozen haar vaccinatie en test medewerkers, ivm de schaarste, niet met voorrang te vaccineren hoewel dat als zorgmedewerker wel een optie was geweest.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
315	GGD GHOR Nederland	5.4.1	Woord 'coördinatie' toevoegen		Ja	Correctie overgenomen.
316	GGD GHOR Nederland	5.4.2	..van het RIVM toestemming..' wijzigen in '...van de CPO - in overleg met het RIVM - ...'		Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
317	GGD GHOR Nederland	5.4.3	De zin 'De CPO trekt daartoe onder meer een aantal ervaren supply chain experts aan.' wijzigen in 'De CPO trekt een breed scala aan expertise en ervaring aan waaronder supply chain experts. Juist de combinatie van expertise bleek voor de CPO van grote meerwaarde.'		Ja	De tekst is aangepast in lijn met de inzagereactie.
318	GGD GHOR Nederland	5.5.2	"...maakt het RIVM een.."wijzigen in "maakt het RIVM in samenwerking met de CPO een.."		Ja	Correctie overgenomen.
319	GGD GHOR Nederland	5.5.2	Het RIVM kan' wijzigen in "Het RIVM en CPO kunnen maar"		Ja	Correctie overgenomen.
320	GGD GHOR Nederland	5.5.4	Dit gedeelte is niet goed te volgen en te begrijpen, (in regel 6 staat het woord 'te' overbodig)		Ja	Correctie overgenomen.
321	GGD GHOR Nederland	5.5.5	"om....week," wijzigen in "de aanwezige voorraden van 1,5 mln per week zeer snel weg te prikken,"	1,5 miljoen is de max die gehaald is in deze eerste vaccinatiedcampagne. Meer was wel mogelijk maar niet nodig omdat er niet meer vaccins waren weg te prikken. (In januari 2022 is wel de 2 miljoen prikken in een week nagenoeg gehaald).	Nee	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid. De GGD'en hebben zich voorbereid om 2 miljoen vaccins per week weg te prikken. Dat dit aantal uiteindelijk niet nodig bleek, doet niet af aan de constatering dat de GGD'en in staat waren 2 miljoen vaccinaties per week te zetten.
322	GGD GHOR Nederland	5.6	"de overkoepelende GGD GHOR Nederland" moet zijn "de koepelorganisatie GGD GHOR Nederland"		Ja	Correctie overgenomen.

Nr.	Partij	Hst / paragraaf	Te corrigeren tekst (eerste ... laatste woord)	Argumentatie / onderbouwing van de reactie	Overgenomen	Toelichting Onderzoeksraad voor Veiligheid
323	GGD GHOR Nederland	Bijlage C	De zin "De uitvoering van de infectieziektebestrijding is (meestal) neergelegd bij 32 de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)." behoeft enerzijds duiding vwb het woord '(meestal)', en dient anderzijds te worden voorzien van een voetnoot naar het bepaalde in artikel 14, eerste en tweede lid Wet publieke gezondheid.	Op grond van artikel 14, eerste en tweede lid dienen burgemeester en wethouders een gemeenschappelijke regeling te treffen voor instelling en instandhouding van een regionale gezondheidsdienst in de regio, zulks voor de uitvoering van de bij of krachtens de Wpg opgedragen taken (waaronder de algemene infectieziektenbestrijding),voorzien van de aanduiding gemeentelijke gezondheidsdienst.	Ja	De oorspronkelijke tekst was in lijn met de tekst op de website van GGD GHOR Nederland maar is verhelderd op basis van de reactie.
324	GGD GHOR Nederland	Bijlage C	"die dienst" moet zijn "deze koepelorganisatie"		Ja	Correctie overgenomen.
325	GGD GHOR Nederland	Bijlage C	De zin "Met enige regelmaat schuift de voorzitter van GGD GHOR Nederland tijdens de coronacrisis ook aan bij het Veiligheidsberaad." wijzigen in "ledere vergadering schuift de voorzitter van GGD GHOR Nederland tijdens de coronacrisis als vaste adviseur aan bij het Veiligheidsberaad"		Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.
326	GGD GHOR Nederland	Bijlage C	De zin: 'GGD GHOR Nederland richt specifiek daarvoor een projectorganisatie op die de naam Covid-19 programma Organisatie (CPO) krijgt.' wijzigen in: 'In de periode mei- juli 2020 wordt binnen GGD GHOR Nederland de Corona Programma Organisatie (CPO) opgericht, ten behoeve van de corona bestrijding namens de 25 GGD'en in Nederland. Deze programma organisatie is aanspreekpunt voor ministeries en andere (overheids) organisaties; ondersteunt GGD'en bij de corona-bestrijding, coordineert op het gebied van testen, bron- en contactonderzoek en vaccineren én organiseert een deel van de landelijke taken, zoals het test callcenter, de landelijke schil voor bron- en contact onderzoek, de ontwikkeling van apps en monitoring.	De zin wekt nu de indruk dat de CPO pas later is ingesteld, en uitsluitend voor de vaccinatiecampagne, hetgeen onjuist is.	Ja	De tekst is aangepast in lijn met de reactie.